

NORBERT LACKO

MOR HO!

Dni veľkého boja národov sveta s fašizmom čoraz väčšími ustupujú do minulosti, no spomienka na ne ostáva stále živá. Hrdinské činy antifašistických bojovníkov v rokoch druhej svetovej vojny, heroizmus a odvaha predstaviteľov všetkých národov, ktoré sa prejavovali na fronte i v tyle nepriateľa, stali sa predmetom úcty pokrokového ľudstva a sú trvalou súčasťou svetových dejín, literatúry i ústnej ľudovej tradície. Jedným z medzníkov odporu národov východnej Európy proti hitlerovskému nacizmu bolo Slovenské národné povstanie, do ktorého sa aktívne zapojili aj vojaci Červenej armády a partizáni.

Nedávno sme si pripomenuli pamätný deň Slovenskej republiky – štátny sviatok – výročie Slovenského národného povstania, deň vďaky, radosti a spomienok, a to už po 69. raz. Bez pátosu, ale i prehnanej skromnosti možno konštatovať, že medzinárodné spoločenstvo vyspelých demokratických štátov si vysoko váži a oceňuje vklad Slovenského národného povstania do protifašistického a národnostného zápasu európskeho hnutia odporu. Slovensko ako malá krajina v srdci Európy sa ozbrojeným vystúpením dokázalo zbaviť vazalskej závislosti od nacistického Nemecka a vytvoril pevný základ pre demokratickú rekonštrukciu národnej identity.

„Za naše víťazstvo do práce a do boja,“ zaznelo v bansko-bystrickej vysielateľke po prečítaní proklamácie vyzývajúcej národ do boja večer krátko po tom, ako 29. augusta 1944 doznel prejav ministra národnej obrany generála Ferdinanda Čatloša, kde vyzýval občanov, „aby v nemeckých vojskách videli svojich priateľov“. Občania to tak však nevideli. Národné výbory v mestách a obciach preberali moc, partizánske skupiny z horských základní schádzali do dolín. Vysielateľ v Banskej Bystrici sa odpojil od bratislavského vysielania a neustále vysielal výzvy a správy týkajúce sa Povstania. Začiatok Povstania avizovali z Banskej Bystrice do Brezna, Tisovca, Revúcej a do ďalších miest. Keď zaznalo bojové „MOR HO!“, hlásili sa dobrovoľníci do povstania takmer z každej obce.

V čase dramatických udalostí poslednej fázy najničivejšieho ozbrojeného konfliktu v moderných dejinách ľudstva rozhodnutie povstať proti fašistickému agresorovi nebolo ľahké ani bezbolestné, ani bez obeť na ľudských životoch a materiálnych strát. Pamäť nášho národa so sebou nesie spomienky na hrdinov a historické udalosti spojené so Slovenským národným povstaním. A sme to my, ktorí nezabúdame, ktorí máme morálnu povinnosť uchovať ich odkaz vo svojej pamäti. Práve tým preukazujeme úctu k základným civilizačným hodnotám, na ktorých stojí aj moderná slovenská štátnosť.

Cieľom práce SZPB je priblížiť občanom, najmä mládeži, čo účastníci protifašistického odboja pred šesťdesiatimi deviatimi rokmi vykonali, akými hrdinskými skutkami sa vyznamenali. Mládeži je dôležité vysvetliť, prečo tak konali a čo ich k tomu viedlo.

Ocenili vzájomnú spoluprácu

Predsedníctva SZPB a ČSBS rokovali v Bratislave a v Limbachu.

Foto: boj

Delegácia Predsedníctva Českého zväzu bojovníkov za slobodu navštívila 12. a 13. septembra Bratislavu, kde sa stretla s členmi Predsedníctva Ústrednej rady SZPB. Išlo o recipročné stretnutie členov oboch organizácií, ktoré sa raz ročne koná buď na českej alebo slovenskej strane.

Obe delegácie prijala na pôde slovenského parlamentu podpredsedníčka Ná-

rodnej rady SR Jana Laššáková, ktorá vyzdvihla aktivity SZPB ako aj ČSBS. Po prehliadke parlamentu a Bratislavského hradu si delegácie utili pietnou spomienkou obeť vojny pri pamätníku pri Redute.

V Limbachu, kde boli delegácie ubytované prebiehalo spoločné zasadnutie predsedníctiev. Obidve delegácie vyzdvihli vzájomnú spoluprácu. Slovenský zväz protifašistických bojovníkov udelil Medailu M. R. Štefánika III. stup-

ňa Miroslavovi Pešlovi, Jaroslavovi Bukovskému, Rostislavovi Vysloužilovi, Benešovi Vranému, Irene Matyáškovéj a Karlovi Štusákovi.

Zlatú medailu udelil ČSBS Jánovi Husákovi a Karlovi Schwarzovi a bronzovú Viliamovi Longauerovi, Jozefovi Havlovi, Dušanovi Vilímovi, Pavlovi Brndiarovi, Igorovi Čomborovi a Norbertovi Lackovi.

(Pokračovanie na str. 2)

Spomienka na obeť ohavnosti

V januári 1945, keď už na našom území zúrila vojna, 8. január ostane navždy ohavným činom fašistických gestapákov, ktorí v ranných hodinách priviezli do lesíka Chrást na Bôriku skupinu partizánov a antifašistov zo Žiliny a okolia.

Donútili ich vykopať si spoločný hrob a potom ich všetkých postrieľali. Veliteľ povstaleckej čaty Jozefa Červínku zastrelili ako posledného a hoci ešte žil

a bol pri vedomí, zahrabali ho. Obeť fašistickej ohavnosti boli väčšinou mladí chlapi, ešte nie vojaci, veď nemali ani 18 rokov, ktorí smelo bojovali v partizánskych oddieloch na severozápadnom Slovensku v priestore Bytča – Veľké Karlovice v dobe SNP. Po vojenskom potlačení povstania prešli do hôr a záškodníckou činnosťou bojovali proti nacistom a domácim gardistom.

Medzi občanmi Žiliny našli sa však

Obľv SZPB každoročne pri pamätníku zavraždených vzdáva úctu všetkým zavraždeným antifašistom.

Foto: ek

aj zradcovia, ktorí sa prihlásili na veliteľstve gestapa – oporného bodu Einsatzkommando 13, veliteľom ktorého bol SS-Hauptsturmführer Werner Schönmann, a pomáhali odhaľovať partizánov a členov odboja. Boli to napríklad sestry Belôňové či žilinský Nemeč Rudolf Simo, ktorí pomáhali odhaľovať partizánov na železničnej stanici alebo vo väznici bývalého Okresného súdu v Žiline. Partizánov, ale aj ich pomocníkov, ktorí sa dostali do rúk gestapa, čakali neopísateľné útrapy. Gestapáci ich ukrutne bili, vybíjali im zuby, natrhali uši, lámali kosti a dokaličili ich k nepoznaniu. Tieto muky prežil aj Pavol Kašubjak zo Žiliny, ktorého bez predchádzajúcich dôkazov 5. januára prepustili s podmienkou, že sa bude každý štvrtý deň hlásiť na gestape, ak to neurobí, zoberú mu matku a otca a celú rodinu vyvražia. Sadizmus hrôzovládov Žiliny nepoznal zastavenie, príslušníci tejto fašistickej jednotky popri iných hromadných vraždách majú na svedomí aj smrť 32 osôb, ktoré hromadne zavraždili v novembri 1944 a 8. januára 1945, a po vojne sa našli v spoločnom hrobe v lesíku Chrást pri Žiline.

Aj keď starostlivosť o vojnové hroby

(Pokračovanie na str. 2)

Na zamyslenie:

Svet hľadá ľudí, ktorí dokážu niečo urobiť; nie ľudí, ktorí vedľa vysvetliť, prečo niečo neurobili.

HELEN ROWLANDOVÁ

ISSN 03223-2018

9 770323 201002

20

Ocenili vzájomnú spoluprácu

(Dokončenie zo str. 1)

Pri príležitosti stretnutia Predsedníctiev SZPB a ČSBS sa stretli aj zástupcovia redakcií Bojovníka a Národného osvobození. Redaktori si vymenili množstvo skúseností a dohodli sa na pokračovaní

vzájomnej spolupráce, ktorá trvá už niekoľko rokov.

Na záver spoločného stretnutia prijali Predsedníctva spoločné Vyhlásenie. Redakcia Bojovníka ho prináša v plnom znení:

Predstavitel'ov SZPB a ČSBS prijala na pôde slovenského parlamentu podpredsedníčka NR SR Jana Laššáková. Foto: boj

Vyhlásenie SZPB a ČSBS k svojim členom a občanom SR a ČR

V dňoch 12.–13. septembra 2013 sa v Bratislave a Pezinku konalo pracovné stretnutie predsedníctiev Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov a Českého zväzu bojovníkov za slobodu, ktoré prerokovali stav realizácie úloh XV. zjazdu SZPB a informáciu o záveroch IX. zjazdu ČSBS, ktorý sa konal 20. júna 2013.

Obe predsedníctva zvýraznili jednoznačnú podporu požiadavke svojich zjazdov pokračovať v úzkej bratskej spolupráci oboch organizácií a prehlbovať činnosť s ďalšími domácimi i zahraničnými odbojárskymi organizáciami obdobného zamerania.

Osobitnú pozornosť oba zväzy venujú pravdivej interpretácii československých, moderných slovenských a českých dejín a odhaľovaniu tých jednotlivcov a skupín, ktorí dnes pravdivý výklad dejín prekrucujú proti objektívnej historickej pravde a záujmom oboch našich národov.

Obe predsedníctva sa okrem medzinárodno-politickej situá-

cie vyjadrili aj k vnútropolitickému situácii v oboch krajinách a v oboch zväzoch.

SZPB a ČSBS sa preto dohodli na jednotnom postupe proti šíreniu myšlienky fašizmu, nacizmu a konštatujú, že jednotným postupom budú bojovať so snahami všetkých skupín, ktoré ich šíria.

Vychádzajúc z poslania a cieľov SZPB a ČSBS je presadzovať a obhajovať tradičné hodnoty antifašizmu, boja za demokraciu a mier. Tejto základnej línií venujeme všetky svoje sily z hľadiska úcty voči tým, ktorí za tieto myšlienky bojovali, pracovali a umierali.

SZPB a ČSBS konštatujú, že

v posledných rokoch sa medzi nepriateľmi objektívnej histórie objavil nový prvok. Je ním nevedomosť a nevedomosť, umocňovaná aj nedôslednosťou a ľahostajnosťou. Tento nový fenomén dal o svojej existencii vedieť tak razantne, že sme jeho celospoločenský vplyv identifikovali hneď na tom najcitlivejšom mieste. V obsahu nových učebníc dejepisu! O našom spoločnom odboji sa v nich objavujú nielen biele miesta a polopravdy, ale už aj neskrývané klamstvá! Treba proti nim vystupovať už na miestach ich vzniku.

Predsedníctva SZPB a ČSBS vyhlasujú, že nesúhlasia s nedôsledným postupom a podceňovaním posilňujúceho sa vplyvu neonacistickej propagandy, zalo-

ženej na klamstvách o vojenských i politických výsledkoch 2. svetovej vojny.

SZPB a ČSBS preto vyzývajú na bdelosť už nielen voči relatívne predvídateľným neo-fašistickým javom, ale aj voči neočakávaným, ničím a nikým nezakrývaným volaniam po náprave tzv. krívd z obdobia fašizmu. Napríklad proti takým, akým bolo tohtoročné verejné proklamovanie postoja kandidáta na funkciu prezidenta ČR Karla Schwarzenberga volajúceho po zrušení dekrétov prezidenta ČSR, ktoré sú jednou z významných neformálnych bástí právnej záruky víťazstva spojencov nad nemeckým fašizmom a nemennosti jeho platnosti na našich územiach.

Na budúci rok si pripomenie-

me 70. výročie Slovenského národného povstania a o rok na to 70. výročie Májového povstania českého ľudu a ukončenia 2. svetovej vojny v Európe i vo svete. V tejto súvislosti SZPB, s absolútnou podporou ČSBS, opätovne navrhuje, aby bol slovenským zákonodarným zborom prijatý Zákon o protifašistickom odboji, o zápase za mier a demokraciu v rokoch 1938–1945.

Tak, ako konštatoval už XV. zjazd SZPB, tento dokument by nielen definoval legislatívne postavenie SZPB, ako verejnoprávnej organizácie, ale vyjadril aj podporu odkazu myšlienky Vianočnej dohody z roku 1943, ku ktorej sa prihlásili všetky vtedajšie rozhodujúce sily slovenského protifašistického odboja. **red**

Spomienka na obeť ohavnosti

(Dokončenie zo str. 1)

zavraždených antifašistov v Chrastí prevzala 2. základná organizácia mesta Žiliny, organizácia, ktorá si toho roku pripomína 15. výročie svojho vzniku. V súčasnej dobe má 60 členov. Jej úlohou je starať sa o čistotu okolia, úpravu pamätného miesta a dbať na ochranu a zachovanie pamätnej tabule. Pamätné miesto je v blízkosti mestského Lesoparku a denne prechádzajú okolo neho desiatky občanov a návštevníkov

mesta. Pamätník zavraždených im pripomína ohavnosť fašizmu z pred 69-tich rokov. Oblastný výbor SZPB v spolupráci s Mestským úradom v Žiline každoročne, pri príležitosti výročí oslobodenia a Slovenského národného povstania a hromadnej vraždy, si pri pamätníku zavraždených pietnym aktom pripomínajú túto tragédiu a vzdáva úctu všetkým zavraždeným antifašistom. Položením vencov si pamiatku zavražde-

ných spoločne s účastníkmi odboja a členmi mestských organizácií SZPB v sprievode predsedu Oblastného výboru SZPB a člena predsedníctva ÚR SZPB Juraja Drotára ucitili poslanci NR SR – predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blanár a primátor mesta Žilina Igor Choma.

Spomienka na ohavnú vraždu 32 antifašistov nás neustále zaväzuje k bdelosti a zachovaniu stálej úcty a nerušeného pokoja zavraždených.

Emil Kováčik, predseda ZO č. 2, Žilina – mesto

12. SEPTEMBER

Režim fašistického diktátora Augusta Pinocheta používal v rokoch 1973 až 1990 na mučenie politických väzňov hlasno púšťanú hudbu. Vyplýva to z výskumu Manchesterskej univerzity. Obete po celé dni vystavovali extrémne hlasnému zvukovému záznamu, ktorý pozostával zo skladieb známych svetových interpretov vrátane Georgea Harrisona a Julia Iglesiasa. Pinocheta zatkl v roku 2004 a postavili pred súd za trestný čin porušovanie ľudských práv. Diktátor však o dva roky neskôr zomrel. Číľania si pripomínajú 40. výročie vojenského puču, po ktorom sa dostal k moci Pinochet. Počas jeho vlády štátne tajné služby zavraždili vyše tritisíc ľudí. Niekdajší minister práce a sociálnych vecí SR Ľudovít Kaník sa inšpiroval jeho dôchodkovou reformou, teraz kandiduje za SDKÚ na župana bansko-bystrického kraja.

13. SEPTEMBER

Vo veku 87 rokov zomrel významný nemecký prozaik Erich Loest, ktorého považovali za kronikára nemeckých dejín. Pravdepodobne spáchal samovraždu skokom z okna v areáli Univerzitnej kliniky v Lipsku. Loest zanechal rozsiahle prozaické dielo, romány i poviedky, v ktorých sa neustále vracal k rozdeleniu a znovuzjednoteniu Nemecka. Svojho času bol členom Hitlerovej NSDAP a neskôr štátostrany v bývalej NDR. Pretože sa opakovane vyslovoval proti nedemokratickým pomerom vo sfére kultúry, bol nútený zostať roku 1981 po vypršaní víza v Nemeckej spolkovej republike. Po páde Berlínskeho múru sa vrátil do Lipska.

14. SEPTEMBER

Líderka francúzskej krajnej pravice Marine Le Penová plánuje pred budúročnými voľbami do Európskeho parlamentu spoločnú kampaň so šéfom pro-

tiislamskej holandskej Strany slobody Geertom Wildersom. „Je dôležité, aby voliči videli, že tu nie sme sami, že podobné národné hnutia sú aktívne vo všetkých krajinách Európskej únie,“

stalo sa VO SVETE
12. 9.–23. 9. 2013

vyhlásila. Predsedníčka francúzskeho 34-Národného frontu je v súčasnosti členkou europarlamentu a mandát by chcela obhájiť aj vo voľbách v máji budúceho roka. Predsedníctvo v strane prevzala po otcovi Jeanovi Marie Le Penovi v roku 2011, odvtedy je strana pod jej vedením na vzostupe.

18. SEPTEMBER

Grécko šokovala smrť hiphopovej hviezdy Pavlosa Fyssasa. Známeho 34-ročného protifa-

šistického aktivistu dohodali. K vražde došlo počas nočnej potýčky pred barom. Po debata o futbale prišla reč na politiku a spoločnosť, čoho výsledkom bol extrémistov útok nožom. Vrahom je 45-ročný člen krajnej pravicovej parlamentnej strany Zlatý úsvit. Tá bola kedysi na okraji politického spektra, jej preferencie však vzrástli a vo vlnajších voľbách získala 18 poslaneckých kresiel. Jej predseda Nikolaos Michaloliakos poprel existenciu plynových komôr v koncentračných táborech a Hitlera označil za „veľkú historickú postavu 20. storočia“.

21. SEPTEMBER

Prvý americký film Hitler's Reign of Terror, ktorý varuje pred nebezpečenstvami nacistického režimu, našli v belgickom filmovom archíve. Až donedávna túto snímku nakrútenú v Nemecku v roku 1933 považovali za stratenú. Autorom filmu, ktorý má skôr historickú ako umeleckú hodno-

tu, je americký amatérsky filmár Cornelius Vanderbilt. Zobrazuje oslavy víťazstva nacistov vo voľbách, zrazy prívržencov nacizmu, pálenie kníh i rabovanie obchodov patriacich Židom.

23. SEPTEMBER

Grécka justícia začala zbierať dôkazy proti neonacistickej strane Zlatý úsvit, ktoré by mohli viesť k jej obvineniu ako zločineckej organizácie. Podnet k tomu dala vražda ľavicového aktivistu a populárneho speváka Pavlosa Fyssasa neonacistickým extrémistom. V súvislosti s jeho smrťou rezignovali dvaja vysokí predstavitelia polície. Objavili sa totiž informácie, že niektorí policajti boli s neonacistami napojení. Vyšetrujúca sudkyňa Efterpi Gutsamaniová podala podnet k prešetreniu prípadov trestných činov, ktorých sa dopustili príslušníci Zlatého úsvitu. Ide najmä o útoky proti najrozličnejším menšinám, či už ide o migrantov či homosexuálov. **(ao)**

Dôstojné oslavy v Humennom

Slávnostným rokovaním ObĽV SZPB rozšírenom o tri humenské základné organizácie si 27. augusta hornozemplínski odbojáři pripomenuli významný štátny sviatok SR – 69. výročie SNP.

Vo veľkej zasadačke združenej prevádzkovej budovy na Kukorelliho ulici v Humennom sa začalo básňou, po nej rokovanie otvoril a viedol predseda ObĽRK a predseda ZO č. 2 Anton Barnišin. Po voľbe návrhovej komisie priblížila význam a odkaz SNP Viera Podhorná, predsedníčka ZO č. 1. Správu o činnosti a ďalších úlohách oblastnej organizácie SZPB za hodnotené obdobie predložila tajomníčka ObĽV Gabriela Rosičová, ktorej slová vzápätí doplnili svojimi vstupmi jednotliví predsedovia humenských ZO. Nasledovalo ocenenie práce dlhodobých funkcionárov a členov zväzu. O. i. boli pri príležitosti životných jubileí vyznamenaní Štefan Ontko a Andrej Holp, potom predsedovia ZO odovzdaním diplomov a čestných uznaní

svojim funkcionárom a členom ocenili ich doterajšiu, nie vždy ľahkú prácu v prospech nášho zväzu. Diskusiu obohatili priami účastníci odboja svojimi spomienkami na roky prežité v boji proti fašizmu, spod nánosu času sa postupne vynárali dramatické zážitky a udalosti, bola však zameraná aj na riešenie súčasných aktuálnych problémov celej oblastnej organizácie. Prítomní kladne ocenili aj novú formu uskutočneného spoločného rokovania, na ktorom sa zúčastnili členovia a funkcionári všetkých humenských ZO. V tejto a podobných formách práce hodlá ObĽV pokračovať aj v budúcnosti. Ocenená bola vysoká účasť prítomných, ako aj skromné, ale chutné občerstvenie.

Po skončení rokovania sa jeho

účastníci presunuli pred budovu MsÚ, odkiaľ sa spolu s predstaviteľmi mestskej samosprávy, štátnej správy, celého radu okresných a mestských inštitúcií, politických strán a hnutí a občianskych združení v sprievode Mestského dychového orchestra Chemlon odobrali k Pamätníku vďačky na Námestí slobody. Za zvukov smútočného pochodu sa uskutočnilo položenie vencov a kytíc k pamätníku. K slávnostnej atmosfére spomienkových osláv 69. výročia SNP prispelo aj pôsobivé vystúpenie Speváckeho zboru humenských učiteľov. Po ňom sa k prítomným občanom prihovorili zástupca primátorky mesta Humenné Andrej Semanco a G. Rosičová. Po jej vystúpení si účastníci uctili minútu ticha pamiatku všetkých padlých a zomrelých bojovníkov proti fašizmu. Zhromaždenie zavŕšila štátna hymna SR. Po skončení oficiálnej

Rozšírené zasadnutie ObĽV SZPB v Humennom.

Foto: gr

časti osláv sa členovia SZPB stretli v mestskom kultúrnom stredisku s predstaviteľmi mesta a zotrvali s nimi v priateľských rozhovoroch. V podobnom duchu prebiehali oslavy v susednom meste Snina, kde príhovor predniesla podpredsedníčka ObĽV Mária

Lajtárová a účastníkov pozdravil primátor mesta Štefan Milovčík. Vyvrcholením slávnostných členských schôdzí v prevažnej väčšine ZO v obciach bolo zapálenie vatier, pri ktorých zazneli aj partizánske piesne.

Gabriela ROSIČOVÁ

Odkaz SNP je stále živý

Oslavy 69. výročia SNP v Bardejove sa uskutočnili 28. augusta. Na Námestí SNP pri Pamätníku vďačky vzdali úctu tým, ktorí so zbraňou v ruke bojovali za naše oslobodenie a položili kytice a vence účastníci odboja a predstavitelia SZPB, miestnej štátnej správy a samosprávy, ozbrojených a záchranných zložiek, únie žien a jednoty dôchodcov, Strany SMER – SD na čele s poslancom NR a predsedom Okresnej organizácie Viliamom Holevom, ako aj delegácia z družobného mesta Gorlice.

Predseda Oblastného výboru SZPB pplk. v.v. Ján Šnyr uviedol, že SNP sa stalo neoddeliteľnou súčasťou celoeurópskeho antifašistického vystúpenia v 2. svetovej vojne.

Slovenský národ povstaním prejavil hlboké vlastenectvo a solidaritu s antifašistami iných európskych národov. SNP svojím rozsahom, vojenským, národným a medzinárodným významom sa radí k najväčším vojensko-politickým činom nášho národa v jeho modernej histórii. Na povstaleckom území zvrhol fašistický režim a revolučnou cestou začal budovať nové spoločenské zriadenie. Jednoznačne dokázal, že je svojbytným a svojprávnym národom. Po-

vstalecká armáda na Slovensku bola rozhodnutím spojeneckých síl prijatá medzi armády protifašistickej koalície. Preto SNP patrí a bude patriť do kategórie veľkých národných tradícií a jeho odkaz je pre nás mimoriadne aktuálny a živý.

Oslavy 69. výročia SNP pokračovali v partizánskej obci Kríže, kde sa premiestnila väčšina vyše 200 účastníkov osláv z Bardejova a susedných obcí. Tu sa po položení vencov k Pamätníku partizánov k prítomným prihovorila starostka obce Oľga Dutková. Z hosti vystúpila vedúca delegácie PR – družobného mesta Gorlice, sekretár Mestského úradu Maria Kuzniarska, ktorá zvýraznila význam osláv

SNP, ocenila dobré družobné vzťahy Mesta a Oblastného výboru SZPB v Bardejove s Mestom Gorlice. S veteránmi II. svetovej vojny Antonom Jaroszom a Tadeuszom Tenerowiczom odovzdala „Diplom – poďakovanie Zväzu komendantov za dlhoročnú príkladnú spoluprácu a rozvoj vzájomných družobných vzťahov“ primátorovi mesta Borisovi Hanuščakovi a predsedovi Oblastného výboru SZPB v Bardejove Jánovi Šnyrovi.

Priebeh osláv na Krížoch sa niesol v znamení spomienok účastníkov oslobodzovacích bojov, ktorých je medzi nami čím ďalej, tým menej. Veľmi dojímavá bola atmosféra pri horiacej vatre, dobrom guľášu a občerstvení, kde do neskorých hodín v peknom prostredí zazneli partizánske piesne v podaní hudobno-speváckej skupiny „SAMI SEBE“ pod vedením vedúcej Anny Cidilkovej. **M. Gibel**

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Oslavy SNP v Bardejove.

Foto: L. Baňas

SNP si pripomenuli aj vo Zvolene a jeho okolí

Ako každý rok si Zvolenská oblastná organizácia SZPB pripomenula 69. výročie SNP. Predsedníctvo ObĽV sa pripravami toho významného štátneho sviatku zaoberalo na svojich zasadnutiach. Boli prijaté úlohy, aby okrem pietnych akcií sa naši členovia mohli zúčastniť aj na iných akciách, organizovaných naším oblastným výborom.

Preto bola prijatá úloha, že sa zorganizujú zájazdy na Kalište, Jankov vŕšok a do Osvienčimu, aby si naši členovia aj touto cestou pripomenuli odkaz SNP a vzdali hold našim otcom a dedom za ich hrdinské činy, kde mnohí položili svoje mladé životy za našu slobodu a ukázali celému svetu, že aj Slováci nesúhlasia s klérofašistickým režimom.

Oslavy v našej oblastnej organizácii sa začali už 21. augusta vo Zvolenskej Slatine a pokračovali postupne v Sliači, Detve, Hriňovej, Krupine, Dobrej Nive, kde bol aj lampiónový sprievod, a v iných obciach v pôsobnosti našej oblasnej organizácie. Vyvrcholením osláv bola spomienková pietna akcia vo Zvolene. Predsedníctvo ObĽV si tento najväčší sviatok slovenského národa pripomenulo slávnostným zasadnutím pléna ObĽV, kde predseda a tajomník odovzdali vyznamenania našim členom SZPB, ktorí sa zúčastnili hrdinského vystúpenia slovenského národa. Po ukončení pléna sa prítomní členovia presunuli na námestie, kde pri valaške na námestí SNP sa položili vence a kvety. Ako každý rok prijali pozvanie veľvyslanectvá RF, Ukrajiny, Bieloruska a Českej republiky. Nemohli chýbať naši poslanci NR SR, veliteľstvo vzdušných síl SR, poslanci VÚC a mestského zastupiteľstva, štátna správa, predseda BBSK Vladimír Maňka, samospráva a hostia z okolitých okresov. Znova nám tu chýbali zástupcovia mladej generácie. Spomienková akcia sa začala preletom vojenských lietadiel nad námestím. Moderátor Pavel Nigríni privítal aj zástupcov politických

strán, ako aj zástupcov spoločenských organizácií a združení. Nakoľko náš oblastný výbor má aj dobrú spoluprácu s niektorými podnikateľskými subjektami, tak nám riaditeľ súkromnej školy Pink Harmony Jozef Pinka zabezpečil ich operného speváka, ktorý zaspieval Slovenskú hymnu, čo bolo pre prítomných niečo nové a atraktívne. Spevácky zbor zo Zvolenskej Slatiny zaspieval dve krásne partizánske pesničky. Bola prednesená báseň našou podpredsedníčkou p. Zuzanou Pavlíkovou. Potom sa ujal slova prednosta OÚ Miroslav Náhlik. „Sme schopní v tejto konzumom napadnutej spoločnosti poskytnúť našej mladej formujúcej sa generácii dostatočne atraktívnym spôsobom informácie o udalostiach pred 69 rokov tak aby si osvojila význam Slovenského národného povstania a bola dostatočne hrdá na tak významnú pre Slovensko historickú udalosť. Otázka znie, AKO?“ opýtal sa.

Slová Miroslava Náhlika sú vysoko aktuálne, nakoľko nežaujem o našu históriu, a tým aj hrdosť na naše dejiny chýbajú našej mladej generácii. Nemôžeme sa hnevať na mladých ľudí. Práve naopak, my si musíme vstúpiť do svedomia a povedať si, čo sme urobili, aby postoj mladých ľudí bol kladný.

Na záver spomienkovej pietnej akcie sa položili kvety a vence k pomníku Goliana a Viesta pred budovou veliteľstva vzdušných síl. Záverečný príhovor mal predseda ObĽV Ing. Pavel Šebeň. Celá spomienková akcia bola ukončená hymnickou piesňou.

Ján KAŠICA, tajomník ObĽV SZPB

Spoločné šírenie posolstva

Vážený pán predseda, uvedomujúc si význam prínosu členov Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov k rozvoju vojenských tradícií a národného povedomia Slovákov si považujem za česť týmto spôsobom pozdraviť všetkých členov Vašej organizácie.

„Prajem Vám pri príležitosti 69. výročia Slovenského národného povstania veľa zdraru

a entuziazmu pri ďalšom šírení posolstva tých, ktorí v ťažkých chvíľach neváhali a so zbraňou v ruke sa postavili na odpor okupantom, ktorí tyranizovali náš národ.“

Obete, ktorí naši predchodcovia položili na oltár slobody slovenského národa, sa aj vďaka Vášmu príspevku nevytrácajú z myslí súčasných Slovákov a verím, že aj vďaka Vám všetkým

budú navždy naše konanie pozitívne ovplyvňovať.

Profesionálni vojaci Ozbrojených síl Slovenskej republiky si

Profesionálni vojaci Ozbrojených síl Slovenskej republiky si vždy ctíli, vážili a pripomínali odkazy tých, ktorí sa zapojili do šírenia mieru.

vždy ctíli, vážili a pripomínali odkazy tých, ktorí sa zapojili do šírenia mieru. Ako náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky sa snažím, aby všetci členovia Slovenské-

ho zväzu protifašistických bojovníkov vnímali Ozbrojené sily Slovenskej republiky ako súčasného pokračovateľa naplňania

posolstva povstalcov bojujúcich v protifašistickom odboji.

Osobne ma veľmi mrzí, že kvôli administratívnej chybe sme s ďalšími členmi Vašej organizácie nemohli osláviť tento rok

69. výročie Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici spoločne.

Napriek tomu verím, že vnímate a cítite podporu, ktorú pri šírení posolstva mieru Ozbrojené sily Slovenskej republiky poskytujú Vašej organizácii pri rôznych príležitostiach.

Teším sa na naše stretnutie počas osláv Dňa obetí Dukly.

S úctou

genpor. Ing. Peter VOJTEK
náčelník GŠ Ozbrojených síl SR

Mladí na Kališti

Oblasťný výbor SZPB v Lučenci v spolupráci so základnými organizáciami SZPB Lučenec, Poltár a Cinobaňa zorganizoval zájazd na Stretnutie generácií na Kalište, ktoré sa konalo v auguste. Veľkým prínosom tejto akcie bola aj účasť žiakov zo ZŠ s MŠ z Cinobane spolu s učiteľmi.

Myšlienka zapojiť aj mladých vznikla na členskej schôdzke ZO SZPB v Cinobani. Pozvanie prijala aj učiteľka Vladimíra Albertová, ktorá v diskusii navrhla, či by nebolo možné zainteresovať aj žiakov školy na aktivitách, ktoré robí ZO SZPB v spolupráci s oblasťným výborom SZPB v Lučenci.

Tak sa aj stalo. Na Stretnutie generácií boli pozvaní aj žiaci. Prihlásili sa štyria a pani učiteľka. Celý kolektív tvorilo 39 ľudí. Autobusom sme sa bezpečne dostali do miest vypálenej obce. Prežili sme pek-

ný deň v úcte a spomínaním na povraždených obyvateľov, ranených vojakov, partizánov a iných počas II. svetovej vojny a SNP na Kališti. V kolektíve bolo vidieť, kto je mladý aj starší, ale cítil to vôbec neoblo. Mladí nás omladzovali a starší sa snažili vysvetľovať a poučiť. Boli sme radi, že stretnutie bolo za prítomnosti predsedu vlády Roberta Fica. Na oslavách boli prítomní aj zástupcovia vlády SR a NR, ministerstiev, štátnej správy, samosprávy, politických strán, spolkov a organizácií. Po položení vencov a kytíc k pamätníku obetiam Kališťa sme mali pokoj v duši, že žiaci boli na správnom mieste v správny čas. Veríme, že na Kalište sa budú vracat' a privedú aj iných mladých ľudí. Touto cestou ďakujeme vedeniu ZŠ s MŠ v Cinobani, že vzdelávaciu aktivitu podporujú aj v takejto forme, a veríme, že mnoho mladých sa stane našimi pokračovateľmi.

Výbor ZO SZPB v Cinobani

Žiaci ZŠ s MŠ Cinobaňa.

Foto: V ZO SZPB Cinobaňa

Pavučina v hlave

S obavami, so strachom, ale aj s nádejami očakávalo Slovensko príchod ruských vojakov na naše územie v roku 1945. Všetličo sa rozprávalo o ich krutosti, barbarstve a nemilosrdnosti pri vyrovnávaní si účtov s každým, kto sa zaplietol s fašistickou správou, ktorú zaviedla Nemecská branná moc na všetkých okupovaných územiach.

Propaganda ich predstavovala ako divú zver, ktorú Stalin odviazal z reťaze a vpustil do Európy. Ešte predtým však nebolo dňa ani hodiny, aby ľudia na vlastné oči nevideli nespočetné železničné súpravy a kolóny nákladných aut, ktoré sa plne naložené vojenskou technikou a vojakmi hrnuli na východ. Tisíce bombardovacích lietadiel tiahli tým istým smerom a zanechávali po sebe ruiny, z miest a dedín. Takmer nikto už neveril tomu, že existuje na svete krajina, ktorá by odolala tejto sile.

Čím viac sa vzdalujeme od čias, keď sa svetom prehnala druhá svetová vojna,

tým viac a častejšie sa objavujú aj také úvahy, že vlastne Rusko so svojou ČA, vyvolalo vojnu. Píšu sa knihy, natáčajú sa hrané i dokumentárne filmy, ktoré už celkom zjavne popierajú rozhodujúcu úlohu ČA pri porážke fašizmu. Čoraz častejšie sa píše a hovorí o znásilňovaní ruskými vojakmi, rabovaní, vraždení a iných surovostiach, páchaných aj na civilnom obyvateľstve. Zachádza to až tak ďaleko, že z Wehrmachtu sa stávajú osloboditelia a nemeckým vojakom sa pripisujú ušľachtilé vlastnosti a cnosti. Akoby už svet zabudol, koľko obetí po sebe zanechali v koncentračných táborech a v tísňach vypálených miest a dedín. Splietajú sa rôzne konšpiračné úvahy o tom, ako by bolo, ak by Nemci vojnu vyhrali, ak by sa Angličania spojili s Hitlerom. Hlavne však nám predstavujú Spojeneckých vojakov ako dobrosrdečných ujo, ktorí rozdávali každému koho stretli, žuvačky, cukríky, cigarety alebo pančucháče. Akoby svet už zabudol na ich zajatecké tábory, kde tiež vo veľkom hynuli zajatí

nemeckí vojaci a tiež sa rabovalo a znásilňovalo. Je však už vyskúšanou praxou, že čím viac sa bude hovoriť a písať o ruskom barbarstve a krutosti, tým menej sa bude rozmazávať Hirošima, Nagasaki, Drážďany... Poukazovaním na hriechy iných odpúta sa pozornosť od hriechov vlastných. Možno aj preto sa v uplynulých dňoch v ruskej Dume podrobnejšie

Poukazovaním na hriechy iných odpúta sa pozornosť od hriechov vlastných.

hovorilo, aj na túto tému. Istá pani, Irina Jarová, dokonca predložila do legislatívneho programu zákon, podľa ktorého bude potrestaný každý, kto bude popierať vojnové výsledky a úspechy ČA. Dozvedel som sa o tom z ruskej tlače.

O Irine Jarovej viem iba toľko, že je predsedníčkou branného a protikorupčného výboru, no píše sa, že do svojho predloženého zákona vsunula aj pasáž o tom, že rovnaké sankcie budú vyvolené aj proti každému, kto bude spochybňovať aj vojnové úsilie a úspechy spojeneckých armád v priebehu druhej svetovej vojny. Kiežby sa podobne zachovali legislatívci

aj v iných krajinách, v ktorých sa už s úplnou samozrejmosťou a ľahkosťou nerobí nič iné, iba sa očierňuje bývalý spojenec. Nedokážem posúdiť, aký vplyv bude mať tento zákon na spolužitie medzi Rusmi, no z môjho pohľadu sa mi to javí ako zákon o popieraní norimberských procesov, holokaustu, zločinov komunizmu, jáchymovskej alebo osvienčimskej lži. Nie som síce prívržencom žiadneho zákona, ktorý mi prikazuje, ako mám rozmýšľať, koho si mám ctíť alebo koho mám velebíť, ale myslím si, že ak sa niekto nevie vpratať do svojej kože, spoločnosť sa musí chrániť aj predpismi a zákonmi.

Jeden starý učiteľ mi na túto tému povedal:

– Každý máme v hlave svojho pavúka. Ten si tam sedí a splieta pavučinu. Niekedy cez tú pavučinu nedokážeme dovidieť na skutočné dôvody, pre ktoré vznikla druhá svetová vojna. Zaleží na tom, akú mu dodávame potravu. Naši otcovia a dedovia nás síce uchránili pred fašizmom, no pavučina v našich hlavách už tak nasiakla všelijakými hlúposťami, že nie každý si dokáže uchrániť pamiatku na svojich predkov.

Rudolf SLEZÁK

Holé vety sú vety mládeži neprístupné.

Pomníky nestoja na okrasu

Zaspievaním štátnej hymny a položením vencov k vojnovým pamätníkom si v predvečer štátneho sviatku aj v Závažnej Porube pripomenuli 69. výročie SNP. Pietneho aktu sa zúčastnili poslanci obecného zastupiteľstva, učiteľia miestnych škôl a desiatky občanov. Predseda MO SZPB Dušan Migaľa, poslanec OcZ, v príhovore k prítomným povedal: „Pomníky nestoja pre okrasu obce, ale preto, aby trvalo vyjadrovali úctu a vďaka padlým. Živým pripomínali vojnové udalosti a vystríhali, aby sa už nikdy neopakovali.“

-dlm-, foto: Ján Jambrich

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Rubrika, v ktorej ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedá na vaše otázky.

Tie môžete posilať na adresu bojovník@szpb.sk.

■ Často sa stretávame s pojmom generický liek, môžete ho vysvetliť?

Katarína P., Banská Bystrica

Generický liek je liek rovnocenný s originálom, ktorý má: rovnaký spôsob podania, rovnakú liekovú formu, zhodný obsah liečiva, je registrovaný v SR a uvádza sa na trh po uplynutí ochranného lehoty duševného vlastníctva originálneho lieku, patriaceho majiteľovi pôvodného registrovaného lieku. Zjednodušenie povedané, sú to lieky, ktoré spĺňajú nasledujúce kritéria: majú kvalitatívne a kvantitatívne zhodný obsah liečiva (môžu sa ale líšiť obsahom pomocných látok), lieková forma je podobná (napr. tablety alebo poťahované tablety, resp. tobolky), sú preukázateľne biologicky ekvivalentné z hľadiska bezpečnosti a účinnosti, uvádzajú sa na farmaceutický trh po uplynutí ochranného lehoty duševného vlastníctva.

Pacienti nemusia mať obavy, generické lieky sú rovnako účinné ako originálne lieky. Sú však lacnejšie, pretože do ich ceny sa nezapočítavajú náklady na výskum a vývoj lieku. Generické lieky majú pre pacientov nesporné výhody, v prvom rade sú to nižšie doplatky (až o cca 30 %), pričom účinnosť lieku je rovnaká. Ak sa pýtate, na aké lieky sa vzťahuje generická preskripcia, tak je to na kategorizované lieky, teda na tie, ktoré sú plne alebo čiastočne uhrádzané na základe verejného zdravotného poistenia.

Na možnosti užívania generických liekov sa treba opýtať ošetrojúceho lekára, ak generikum odporúča, predpíše ho na lekársky predpis. Predpisujúci lekár informuje pacienta o náhradných generických liekoch, lekárnik zase informuje pacienta o cenách všetkých náhradných generických liekov aj o výške doplatkov. Vydá mu najlacnejší dostupný liek, ak pacient nepožiadá o iný.

Za správny výber liečiva alebo humánneho lieku, za formu podania, veľkosť aj počet dávok v hmotnostných, objemových alebo kusových jednotkách pri predpisovaní humánneho lieku v rámci poskytnutia zdravotnej starostlivosti je zodpovedný predpisujúci lekár.

Lekárnik vydá len tú veľkosť balenia a taký počet balení, ako uviedol na lekárskom predpise lekár.

Generickej preskripcie sa netreba báť, zaručuje pre pacientov plnú bezpečnosť. Výskum dokazuje, že generické lieky sú rovnako účinné ako originálne, generický liek musí mať aj zhodnú bezpečnosť s originálnym liekom. Skôr ako sa generický liek dostane k spotrebiteľovi, príslušná inštitúcia, zodpovedná za registráciu liekov, liek zaregistruje. Na Slovensku je to Štátny ústav pre kontrolu liečiv, ktorého zriaďovateľom je Ministerstvo zdravotníctva SR.

Významný medzník

SNP je z historického hľadiska mimoriadne významným medzníkom vývoja slovenského národa. Preto je dátum 29. 8. 1944 tak hlboko zapísaný v povedomí občanov tohto štátu. Tento významný deň si každoročne pripomínajú tisíce občanov po celom Slovensku kladením vencov k pamätníkom padlých, pálením symbolickej partizánskej vatry či ukázkami bojov, prezentovanými nadšencami vojenskej histórie. Strana SMER – SD, okresná organizácia Košice I., už tradične, každoročne, organizuje v deň výročia SNP stretnutie občanov pri partizánskej vatre spojené s ukázkami bojov, so zoskokom parašutistov na cieľ, s organizovaním súťaží

pre deti aj dospelých a kladením vencov obetiam fašizmu. Aj tento rok, tak ako po minulé roky, predstavitelia strany SMER – SD v Košiciach položili veniec pri pamätníku obetiam v Čermeľskom údolí. Tohto pietneho aktu sa zúčastnili Monika Smolková – poslankyňa EP, predsedkyňa okresnej organizácie SMER – SD Košice III., Milan Géci – poslanec Národnej rady SR, predseda okresnej organizácie SMER – SD Košice IV., Jozef Burian – štátny tajomník MPSVaR, predseda okresnej organizácie SMER – SD Košice I., ako aj zástupcovia mesta Košice Ján Jakubov – námestník primátora mesta Košice, a ďalší. Sc

Na SNP spomínali aj v Košiciach. Foto: sc

V Lomnistej doline

Už po siedmykrát sme sa, na počesť výročia SNP, stretli pri Asmolovovej chate v Lomnistej doline, aby sme si pamätným prechodom cez Chabenec i vzdaním pocty na pamätných miestach v Nemeckej, Krpačovej a v Lomnistej doline uctili pamiatku bojovníkov SNP a vzdali hold obetiam fašistickej zlovoľe.

Od Magurky cez Chabenec prešlo do Lomnistej doliny 33 účastníkov poznávacieho a turistického zájazdu „Po stopách 2. československej samostatnej paradesantnej brigády v SNP“, ktorý sme za účinnej pomoci a ochrany profesionálnych vojakov Žilinskej posádky spoločne zorganizovali s Klubom vojakov ZV SR posádky Žilina. Na Chabenci nás privítal predseda Oblastnej organizácie SZPB v Brezne Janko Šulej.

V Nemeckej skupinu starších, ktorú viedol predseda klubu vojakov žilinskej posádky plk.v.v. Anton Múdry, očakávali predseda klubu vojakov ZV SR pplk.v.v. Jožko Schulz z Brezna a tajomník Oblastného výboru v Brezne Tonko Pôbiš s priateľmi z breznianskej strany. Spoločne si prezreli múzeum obetí v Nemeckej a položili veniec k pamätníku obetiam fašizmu. V spoločnosti starostu obce Dolná Lehota navštívili pamätník 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády v Krpačovej a bývalú partizánsku nemocnicu v Lome.

Tak ako každý rok nás v Lomnistej doline pod Asmolovovou chatou privítala a pohostila starostka obce Jasenie Elena Kordíková s predsedom ZO SZPB Jožkom Babkom, poslancami obecného úradu, pamätníkmi SNP Milanom Grúberom, Jožkom Bakošom a učiteľom na dôchodku Jozefom Miklianom. Spoločné stretnutie pod Asmolovovou chatou prekypovalo srdečnosťou a vzájomnou výmenou novozískaných skúseností a poznatkov medzi účastníkmi všetkých kategórií, vojakmi, študentmi, učiteľmi a dôchodcami.

Od Magurky cez Chabenec prešlo do Lomnistej doliny 33 účastníkov pochodu „Po stopách 2. československej samostatnej paradesantnej brigády v SNP“. Foto: J. Schulz

Tisovcom zneli salvy

Piatok 6. septembra patrilo Tisovec spomienkam na SNP. Po viac ako dvoch desaťročiach mali oslavy 69. výročia SNP svoj dôstojný priebeh vďaka všetkým trom okresom Gemera – Rožňava, Revúca, Rimavská Sobota. Zodpovedal tomu aj program spomienkových osláv.

Spomienky na SNP sa začali v prijímacej miestnosti primátora mesta Tisovec, kde privítal priamych účastníkov a súčasníkov boja za našu slobodu spred 69 rokov. Napriek svojmu veku 69 rokov. Napriek svojmu veku boli ochotní prísť ešte pred oficiálnymi oslavami a stretnúť sa na besedách so žiakmi základných škôl. Žiakov na ZŠ Dr. V. Clementisa v Tisovci obohatil o svoje bojové skúsenosti v radoch Červenej armády plk. v.v. Ladislav Sládek, ktorý sa zúčastnil bojov o Budapešť, a o SNP so žiakmi besedoval Július Molitoris, účastník SNP. Žiakov z Muráňa s priebehom SNP v obradnej sále Mestského Úradu v Tisovci oboznámili priamy účastník SNP Pavol Hruška z Revúcej a predseda HDK z Rožňavy Peter Mikulecký. V Dome kultúry v Tisovci besedovali so žiakmi ZŠ Hnúšťa a Klenovec súčasník udalostí v Slavošovciach Milan Sajenko, ktorý sa osobne ako chlapec poznal vďaka svojmu oteckovi s niekoľkými partizánskymi veliteľmi, a Jozef Pupala, predseda HDK v Rim. Sobote.

Najmä spomienky veteránov bojov za našu slobodu, ale aj oboznámenie s bojmi na prístupových cestách k Tisovcu žiaci, ale aj mladí pedagógovia

počúvali so zatajeným dychom. Po skončení besied sa všetci presunuli na námestie, kde nasledoval pietny akt kladenia vencov k pamätníku SNP. Prejav pri príležitosti 69. výročia SNP predniesol predseda ObV SZPB v Rim. Sobote Pavol Brndiar, ktorý poukázal na aktuálnosť odkazu SNP aj pre dnešnú generáciu, keď v celom svete prebiehajú lokálne konflikty, ktoré ľahko môžu využiť stále otvorenejšie sa prejavujúce neofašistické a im obdobné hnutia, preto najmä stredná a mladá generácia by mala dôkladnejšie poznať našu históriu, a najmä SNP, ktoré nás svojím vyhlásením boja proti hitlerovskému fašizmu zaradilo medzi víťazné krajiny.

Po odovzdaní vyznamenaní

Plk. v.v. L. Sládek počas besedy na ZŠ Dr. V. Clementisa v Tisovci. Foto: JP

Pri dobrom gulášovi, ktorý navarili manželia Budovi, sa dobre spomínalo.

Asmolovova chata prekypovala novotou a malou výstavkou o činnosti HŠPH na Slovensku, doplnenou o zbierku pozostatkov povstaleckých zbraní a výstroje. Vykosené okolie, opravené zrubky, ošetrované hroby a pamätníky dávajú na vedomie, že sú v rukách dobrého hospodára.

Po pietnom akte pri hrobe partizánov Pamätný list zo 7. stretnutia v Lomnistej doline odovzdal zúčastneným viceprezident ZV SR a predseda Obl. výboru SZPB v Žiline plk.v.v. Juraj Drotár. Prevzala si ho aj 10-ročná žiačka ZŠ z Turčianskych Teplíc Julia Šoošová, dcérka profesionálneho vojaka zo Žilinskej posádky. JD

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

– Radu M. R. Štefánika I. stupňa pánovi Pavlovi Hruškovi a Medaily generála in memoriam Jána Nálepku Repkina Milanovi Sajenkovi a ZŠ v Klenovci – sa hostia odobrali k pamätníku najväčších bojov o Tisovec na Dielik, kde taktiež jednotlivé delegácie položili vence k pamätníku bojov na tomto mieste.

Osobitnú pozornosť zaujali vojaci z vojenského útvaru v Rožňave pod velením pplk. Olivera Taderišku, ktorí svojím dôstojným vystupovaním pri kladení vencov každej delegácie, slávnostnej salve počas hymny a dymovej clone vo farbe „trikolory“ našej vlajky dôstojne reprezentovali armádu SR a svojou účasťou prispeli k dôstojnej úrovni spomienkových osláv.

Po skončení oficiálnych aktov nasledoval kultúrny program, najmä speváckych a folklórnych súborov a hudobníkov zo všetkých troch okresov.

Jozef PUPALA

predseda HDK pri ObV SZPB v Rim. Sobote

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

SNP – druhé největší ozbrojené vyst

Spomienka v Dunajskej Strede

Po dlhom čase sucha na Žitný ostrov predsa len dovieli výdatné dažďové oblaky, lenže práve v čase, keď sa konala slávnosť na počesť 69. výročia SNP. A tak účastníci využili priestory Mestského kultúrneho strediska v Dunajskej Strede.

Dňa 28. augusta sa tu stretli predstavitelia verejného, spoločenského, ako aj politického života nášho okresu. Mestský úrad Dunajská Streda reprezentoval viceprimátor A. Szabó László.

V úvode odznela štátna hymna a Jana Svetlovská, riaditeľka ŽOS, vyzvala prítomných na minútu ticha na počesť vojnového veterána, dlhoročného člena a funkcionára SZPB v našom okrese, podpl. Jozefa Múčku, ktorý zomrel na jar.

V programe vystúpila žiačka ZŠ na Jilemnického ul. Veronika Pätoprstá, ktorá predniesla verše Viery Kasalovej Vďaka osloboditeľom.

Slávnostný príhovor predniesol tajomník ZO SZPB Štefan Lesný. Vyzdvihol smutnú skutočnosť, že ani po

takmer 70 rokoch od najstrašnejšej vojny v histórii ľudstva na svete nie je pokoj a mier. Ba naopak, odznova a neustále hrozia nové a nové ohniská nebezpečných vojenských konfliktov.

Jana Svetlovská priblížila niektoré fakty z Povstania. V závere programu v MsKS odznela hymnická pieseň Kto za pravdu horí. Potom sa prítomní premiestnili k Pomníku obetiam fašizmu a položili vence a kvety s úctou padlým hrdinom. Je veľmi dôležité, že pri tomto akte nechýbala ani pani učiteľka Zsigmundová so svojou žiačkou Veronikou, pretože je len na nás – rodičoch, starých rodičoch a učiteľoch, či odkaz nevinných obetí v SNP zostane len v učebniciach a encyklopédiách, alebo v nás...

-SV-

V SNP slovenský národ skladal skúšku o vlastnú budúcnosť

V stredu 28. augusta si Trenčania pietnym aktom položením vencov pri Pamätníku umučených na Brezine pripomenuli 69. výročie SNP. Po pietnom akte sa v obradnej sieni mestského úradu uskutočnilo tradičné stretnutie primátora s účastníkmi protifašistického odboja.

Spomienkové stretnutie pripravilo mesto v spolupráci s Veliteľstvom síl výcviku a podpory OS SR. Popri ešte žijúcich priamych účastníkoch protifašistického odboja sa ho zúčastnili zástupcovia krajskej i miestnej samosprávy, členovia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Klubu vojenských veteránov, Jednoty dôchodcov na Slovensku a občianskych združení, strán a spoločenských organizácií.

Primátor Trenčína Richard Rybníček poďakoval účastníkom Slovenského národného povstania za ich odhodlanie bojovať a obetovať aj vlastný život. Charakterizoval pamätník na Brezine ako dôležité memento súvisiace s víťazstvom nad zlom, ale aj nádejou. „Tí, ktorí sa rozhodli postaviť zlu, nám dali nádej, hoci mnohí prišli o život. Obetovali sa pre našu budúcnosť a zanechali nám hodnoty, pre ktoré sa oplatí žiť,“ povedal.

Prítomným sa prihovoril aj účast-

ník SNP Pavol Líška. „Nezabúdajme nikdy na tragédie, ktoré sa odohrali pod ideológiou hákového kríža, na to, ako ľudia mučili, zabíjali a zanechávali za sebou masové hroby. Nie, SNP nebolo vzburou bláznov, nebol to puč dôstojníkov a ani banditizmus, ako sa nám to snažia nahovoriť novodobí vykladači dejín. Národ sa odhodlal zmyť zo seba biľag prisluhovača hneďmu šialenstvu. O boje a utrpenie nebola núdza. Horeli nielen srdcia bojovým odhodlaním, ale aj dediny, búrali sa hranice pasívneho utrpenia, ale aj mosty, továrne a domy. V ťažkom boji a utrpení sa rodila naša sloboda,“ zaspomínal Líška dodávajúc, že „v povstaní slovenský národ skladal aj skúšku o vlastnú budúcnosť“.

Po pietnom akte na Brezine sa v obradnej sieni mestského úradu uskutočnilo tradičné stretnutie primátora s ešte žijúcimi účastníkmi protifašistického odboja.

Olga KAJABOVÁ

Žilinský župan oslavoval v Martine

Oslavy 69. výročia SNP si v Martine pripomenuli 28. augusta členovia SZPB, predstavitelia mesta, štátnej správy, Ozbrojených síl SR, Jednoty dôchodcov Slovenska, občania mesta a politické strany. Vence vďaka sa kládli na Bukovinách, mestskej časti Sever, a na Cintoríne padlých v Priekope.

Všade sa zúčastnil aj predseda Žilinského samosprávneho kraja Juraj Blanár. Pietne akty spestrili spevácke súbory Lúč, Severanka, Priekopčanka, ako aj dychová hudba. Pietne spomienky k 69. výročiu SNP sa uskutočnili aj v ďalších mestách a obciach Turca: Vrútky, Turčianske Teplice, Turany, Suchany, Sklabiňa, Podhradie, Belá-Dulice,

Blatnica, Žabokreky, Valča, Dražkovce. Ďakujeme primátorovi Andrejovi Hrnčiarovi, že ako poslanec NR SR svojimi osobnými vystúpeniami jednoznačne dáva najavo svoj postoj v otázke SNP, i za aktívnu pomoc pri organizovaní spomienkových zhromaždení k významným dňom dejín Slovenska.

Š. TICHÝ

Oslavy SNP v Strečne.

Oslavy SNP v Martine.

Foto:Št

Pietneho aktu pri príležitosti účastníci protifašistického odboja

Oslavy SNP v Strečne na

V upršanom počasí 28. august bol dňom regionálnych osláv 69. výročia SNP v Strečne. Pred oficiálnym začiatkom vystúpili účastníci osláv na Zvonici, kde po kladení vencov odzneli hymny Francúzskej a Slovenskej republiky.

Organizátormi tohtoročných osláv boli Žilinský samosprávny kraj, obec Strečno a Oblastný SZPB v Žiline. Pozvanie na oslavy prijali: Juraj Blanár, poslanec NR SR a predseda Žilinského samosprávneho kraja, Christine Chaulieu, pridelenkyňa obrany veľvyslanectva Francúzska v SR, Dmytro Konyšev, tajomník veľvyslanectva Ukrajiny v SR, Marián Kišš, tajomník veľvyslanectva Českej republiky v SR, Anton Kipet, tajomník veľvyslanectva Bieloruskej republiky v SR, Igor Choma, primátor mesta Žilina a poslanec NR SR, členovia

SZPB zo Žiliny a Stráňav, medzi ktorými nechýbali veteráni vojny – účastníci bojov za národnú slobodu Anton Lukáč povstalecký vojak martinského útvaru útočnej vozby, Róbert Pribila s manželkou, partizán 1. čs. pdb. M. R. Štefánika, 92-ročný František Marek, garibaldiowski partizán, pozostalí po bojovníkoch SNP a pamätníci. Delegáciu Oblastného výboru SZPB Martin viedol jej predseda pplk. v.v. Martin Repka. Pravidelnými účastníkmi osláv SNP na Strečne sú naši priatelia z Českého zväzu bojovníkov za slobodu a Československej obce

legionárskej z organizácií Ostrava 1, vedené kpt. v.z. Janom Šimčíkom a pplk. Ivanom Hrvolom, zástupcom KVV Ostrava.

Po príhovore starostu obce Strečno Dušana Štadániho predniesol prejav Juraj Blanár, vo svojom príhovore vyzdvihol odvalu našich predkov vzoprieť sa proti fašizmu a domácemu klérofašizmu. Poukázal na dôležitosť zachovávaní významných historických udalostí SNP v novodobých dejinách Slovenska pre poznanie a pochopenie súčasnosti.

Christine Chaulieu, pridelenkyňa obrany veľvyslanectva Francúzska v SR, vo svojom príhovore okrem iného vyzdvihla silu slovensko-francúzskeho priateľstva slovami „Slovensko-francúzske priateľstvo stelesnené

túpenie proti fašizmu v Európe (2. časť)

Foto: OÚ Strečno

Kvôli dažďu sa oslavy SNP v Dunajskej Stredě konali v priestoroch mestského kultúrneho strediska.

Foto: sv

V Zemianskych Kostolanoch nezabúdajú na SNP.

Foto: ZO SZPB Z. Kostolany

69. výročia SNP sa zúčastnili aj priami boja spoločne s členmi SZPB.

Foto: O. Kajabová

Podpis dohody o vzájomnej spolupráci medzi ZO SZPB Pohorelá a Liptovská Teplička.

Foto: A. Lakandová

Zvonicí

v postave generála Milana Rastislava Štefánika, je silné a dávne. Veď aj jednotka pod vedením kapitána Georgesa Barazera de Lannuriena patrila pod brigádu, ktorá niesla meno Štefánika. Počas bojov v SNP sa naše priateľstvo prejavilo tým najvznešnejším spôsobom – obetovaním vlastného života. V presvedčení, že nezomreli nadarmo, vzdávam úctu pamiatke bojovníkov Lannurienovej jednotky a tiež všetkým bojujúcim mužom a ženám, ktorí padli za slobodu v bojoch Slovenského národného povstania“.

Juraj Drotár, predseda oblastného výboru SZPB poukázal na hrdinstvo povstaleckých vojakov, partizánov i pomoc civilného obyvateľstva v prvých dňoch SNP „Pod Strečnianskym hradom a v Strečnianskej tiesňave v prvých dňoch povstania

žilinskí povstaleckí vojaci pod velením mjr. Jozefa Dobrovodského spolu s vojakmi martinskej posádky, partizánmi 1. čs. pb. Milana Rastislava Štefánika a 155-členným oddielom francúzskych partizánov kpt. de Lannuriena zvädzali ťažké boje s nemeckými okupačnými vojskami. Francúzski partizáni – lannurienovci – preukazovali tu vysoký stupeň odvahy a vojenského majstrovstva. Značnou mierou prispeli k zadržaniu nemeckého postupu v Strečnianskej úžine. Z 57 mien padlých, vytesaných do pamätníka, 24 synov Francúzska odpočívajú svoj večný sen pod touto mohylou na Zvonicí.“ Bitka o Strečniansku úžinu mala životne dôležitý význam pre udržanie samotného povstania v jeho prvých dňoch a pozdvihnutie bojovej morálky tvoriacej sa armády generála Goliana.

Vojenské pocty, čestnú stráž, nosičov vencov a ostatné služby zabez-

pečili profesionálni vojaci. Ďakujeme veliteľovi a vojakom žilinského útvaru za ich nezištnú pomoc a dlhoročnú spoluprácu..

Spomienkové oslavy 69. výročia boli ukončené hymnickou piesňou.

Spomienkové stretnutia a pietne akty k výročiu SNP sa uskutočnili na pamätných miestach a v celom rade obcí v Žilinskej kotline. Na Magaloch, v lesíku Chrasť pri Žiline, v Dunajove – Skačkove pri pamätníku zavraždených obetí fašizmu. V Tepličke nad Váhom, Rajci, Čičmanoch, Terchovej, Lietavskej Lúčke, Zástrani a v ďalších obciach.

Ich organizátormi boli mestské a obecné samosprávy pod vedením starostov obcí, spoločne s organizáciami SZPB, spolupracujúcimi združeniami a športovými oddielmi. Vatra na kopci v Túri dlho do noci svietila a dávala na známosť okolitým obciam, že Turania na SNP a jeho hrdinov nezabúdajú.

Juraj DROTÁR

Podpísali dohodu o spolupráci

Už po trinásty raz sa občania Pohorelej a Liptovskej Tepličky stretli na spoločných oslavách SNP. Dňa 22. 8. položili Pohorelci veniec k pamätnej tabuli partizánskej brigády Jánošík na horárni pod Staníkovom, ktorá bola počas SNP sídlom partizánskej brigády pod vedením kapitána Ernesta Bieliky, čestného obyvateľa obce Pohorelá.

Zároveň prerokovali so zástupcami Liptovskej Tepličky organizačné zabezpečenie osláv 69. výročia SNP, ktoré sa konali 31. 8. v Pohorelej.

Oslavám predchádzala spoločná účasť na svätej omši, ktorú celebroid vdp. Slavomír Marko. Po nej položili veniec na hrob dvoch partizánov, ktorí padli počas bojov v SNP. Oslavy pokračovali na námestí obce pri pomníku padlých v 1. a 2. svetovej vojne. V úvode predsedu ZO SZPB Pohorelá Ján Lakanda privítal hostí: Jozefa Kalmana, starostu Pohorelej, Slavomíra Kopáča, starostu Liptovskej Tepličky, Jána Pavlovčina, tajomníka ObV SZPB Poprad, Jána Šuleja, predsedu ObV SZPB Brezno, Štefana Koreňa, predsedu ZO SZPB Liptovská Teplička, a zúčastnených občanov z oboch obcí.

Po kultúrnom programe, ktorý pripravili členovia ZO SZPB Pohorelá pod vedením jej tajomníka Jozefa Maťúša

a príhovoroch hostí nasledovala spoločná prehliadka výstavy dokumentačných materiálov o SNP, činnosti ZO SZPB Pohorelá, ako aj výstavy makiet tankov, lietadiel a inej bojovej techniky používanej v národnoslobodzovacom boji. Výstavu pripravil Jozef Krnáč. Nasledoval zápis prítomných účastníkov do pamätnej knihy obce Pohorelá a podpis dohody o vzájomnej spolupráci medzi ZO SZPB oboch obcí, ktorú podpísali ich predsedovia.

Spoločné posedenie pri gulášoch v esprese Pod Orlovou, spestrené osobnými spomienkami 87-ročného Františka Tlučáka, priameho účastníka SNP, pokračovalo spevom partizánskych a revolučných piesní. Čas rýchlo plynul a pri rozlúčke s priateľmi z Liptovskej Tepličky sme si slúbili, že pri budúročných oslavách 70. výročia SNP sa opäť stretne, tentoraz na severnej strane Nízkych Tatier v ich rázovitej obci.

J. ŠULEJ

Nezabúdajú na pamiatku SNP

Členovia ZO SZPB v Zemianskych Kostolanoch sa podieľali v spolupráci s Obecným úradom na príprave a zabezpečení osláv oslobodenia našej obce pri pamätníku SNP pri príležitosti 69. výročia SNP.

Každoročne pre organizáciu schvália poslanci a Obecné zastupiteľstvo finančný príspevok, ktorý využívame i na uskutočnenie zájazdov – po pamätných miestach bojov v SNP a II. sv. vojne. Účastníkmi sú členovia ZO SZPB, rodinní príslušníci, členovia Jednoty dôchodcov i žiaci ZŠ. V mesiaci júl sme navštívili pamätník v meste Martin – Priekopa, kde sa k nám pridali i členovia zo ZO Martin, odkiaľ sme sa odobrali do Sklabine. Pri oboch pamätníkoch sme položili kytice kvetov a zapálili sviečky. Na záver sme navštívili v Martine Skanzen – Slovenskú dedinu.

Predsedníčka ZO p. Komaneková a tajomníčka ZO p. Oršulová sa vybrali do pohoria Vtáčnik, kde navštívili pamätníky, ktoré boli vybudované v roku 1981, jeden vybudovaný partizánskej skupine pod velením kpt. Ivanova a Jana Holubicu, druhý venovaný partizánskej skupine pod velením bratov Jozefa a Františka Hagaru. Na výlet do lesa v pohorí Vtáčnika sa vybral i náš miestny du-

chovný, farár Marian Holbay spoločne s deťmi z miestnej farnosti. Naši členovia sa vo veľkej miere podieľali na brigádach k oslavám pri príležitosti 69. výročia SNP. Vyčistili a vystrihali dreviny na hrobch šiestich partizánov na obecnom cintoríne, pri Pamätníku SNP v obci a spoločný hrob, kde je pochovaných 72 obetí v časti Lelovce. Za túto prácu patrí poďakovanie p. Oršulovej, Bobokovej, Hudcovi, Plevkovi a Komanekovej.

Oslavy 69. výročia SNP sa začali slávnostnou členskou schôdzou ZO SZPB za prítomnosti pozvanej starostky obce Jany Školíkovej.

Po skončení sme sa spoločne odobrali k Pamätníku SNP, kde bola zabezpečená čestná stráž vojakmi z miestnej posádky s pripraveným programom. Po skončení oficiálnej časti starostka obce poďakovala všetkým prítomným za účasť a odobrala sa s taj. ZO položiť vence na hroby 6 partizánov a 72 zavraždených občanov. Na oslavách sa zúčastnili i miestni občania a pozostalí.

KOMANEKOVÁ, predsedníčka ZO

Ján Kupecký

(1667–16.2.1740) – MALIAR

Významný predstaviteľ barokovej maľby Ján Kupecký patrí k maliarom, podobne ako Rembrandt, ktorí veľmi často maľovali seba a za svojho života vytvoril vyše tridsať autoportrétov. Nie je to nič výnimočné, pretože celé jeho dielo je veľmi rozsiahle, podľa odhadov kunsthistorikov namaloval vyše 400 obrazov, ktorými sa pýšia významné európske galérie a mnohé súkromné zbierky.

Ako to zvyčajne u umelcov býva, aj život slávneho maliara Jána Kupeckého bol kľukatý, niekedy sa na jeho životnej púti zatiahli mraky a inokedy ju prežiarilo slnko. Presnejšie údaje o živote Jána Kupeckého sú známe zo spisu jeho žiaka a priateľa Johanna Caspara. Füssliho. Podľa neho pochádzal z rodiny českého tkáča, ktorá sa prisťahovala do Pezinka, pretože v Čechách bola prenasledovaná za evanjelické vierovyznanie. Tam prežil detstvo a odtiaľ ako pätnásťročný odišiel k nie veľmi známemu maliarovi Benediktovi Clausovi, ktorý ho prijal za učňa do maliarskej dielne vo Viedni. Príliš spokojný však nebol a po troch rokoch odišiel za umeleckým vzdelaním do Talianska. Vtedy isto netušil, že tam prežije vyše dvadsať rokov.

Nadaný mladík najskôr zakotvil v Benátkach, kde sa v prvých rokoch živil ako kopista portrétov. Spočiatku nemal v Taliansku ľahký život a žil veľmi skromne, ale po umeleckej stránke veľa získal a ľahko si osvojoval zručnosť benátskych renesančných majstrov. Na vlastné oči vidieť diela Belliniho, Carpaccia, Giorgiona, Tiziana, Tintoretta, Veroneseho a ďalších majstrov preslávenej benátskej školy, to bolo preňho

na nezaplatenie. Chodil s otvorenými očami, jeho cit pre farby a schopnosť vyjadriť atmosféru sa prehlbovali a výtvarný výraz zdokonaľoval. V meste však bola

pre začínajúceho maliara veľká konkurencia, a keď sa mu naskytla príležitosť ísť do umeleckej dielne Pietra Liberihho v Ríme, nezaváhal. V maliarskej technike sa zdokonaľoval na historických obrazoch, ale dostal sa i k prvým samostatným portrétom. A práve v tom sa talentovaný, ale aj nesmierne pracovitý, húževnatý a skromný umelec našiel. Postupne dostával samostatné zákazky,

mohol opustiť Liberihho dielňu a venovať sa vlastnej umeleckej tvorbe. Obdivuhodné je, že napriek vplyvu veľkých maliarov, ktorých diela ho v Taliansku na

ho lákala možnosť uplatniť svoje umelecké skúsenosti na viedenskom cisárskom dvore, alebo to bol rozvíjajúci sa vzťah k dcére jeho prvého učiteľa Clausa. Možno je i to, že sa mu cnelo za rodným Slovenskom. Nech to už bolo akokoľvek, Ján Kupecký sa aj vo Viedni stal jedným z najvyhládavanejších portrétistov svojej doby. Svojím výtvarným rukopisom sa priklonil k hladšiemu, splývavejšiemu a elegantnejšiemu spôsobu maliarskeho prejavu a k okázalejším kompozíciám. Vytvoril portréty, ktorých častou súčasťou je napríklad motív rozhalenej košeľe či kožušinového goliera.

Podľa znalcov výtvarného umenia si Kupecký i v tomto prostredí ako portrétista aristokracie a cisárskej rodiny zachoval vnútornú nezávislosť. Zahŕňaný objednávkami šľachty podnikol pracovné cesty do rôznych kútov Európy, roku 1712 portrétoval v Karlových Varoch napríklad ruského cára Petra I. Veľkého. Je autorom oficiálnych podobizní viacerých panovníkov, cisárov Jozefa I. a Karola VI., saského kurfirsta a poľského kráľa Augusta III., princa Eugena Savojského, Františka II. Rákociho. V tom období navštevoval aj Slovensko, namaloval napríklad Mateja Bela, ale i niekoľko obrazov so slovenskou tematikou (*Podobizeň Kupeckého matky v slovenskom ľudovom kroji, Muž s tanierom, džbánom a rybou, Slovenský chlapec s fajkou, Slovenskí pastieri pri ohni*).

Ako štyridsaťročný sa oženil s omnoho mladšou dcérou svojho prvého učiteľa maľovania Zuzanou Clausovou, ale ako sa ukázalo neskôr, nebol to príliš šťastný životný krok. Povahové vlastnosti

jeho ženy boli pravým opakom Kupeckého skromnosti, pracovitosti a čestnosti. Umeniu manžela nikdy nerozumela a navyše ho pár rokov po svadbe hlboko ranila neverou. Umelec sa vyrovnával s nešťastím po svojom, a keď sa manželka k nemu vrátila, namaloval portrét ženy *Kajúcnica*. Dobrosrdečný maliar jej síce odpustil, ale ich vzťah zostal navždy naštrbený.

Napriek umeleckým úspechom sa Ján Kupecký usiloval zostať i naďalej nezávislým a neprijal pozvanie anglického kráľa ani dánskej kráľovnej, ktorí mu ponúkli miesto dvorného maliara. Roku 1723 sa presťahoval do Norimbergu, kde žil až do smrti. Skúsený umelec i v Nemecku pokračoval v portrétovej tvorbe a vytvoril diela, ktoré odborníci považujú nielen za vrchol jeho tvorby, ale i za to najlepšie, čo bolo vtedy v barokovej stredoeurópskej tvorbe namalované. Po materiálnej stránke bola rodina na tom veľmi dobre, ale osobné šťastie Kupeckému ani tam neprialo.

Roku 1734 ho postihla krutá rana, zomrel mu milovaný syn, mladý talentovaný maliar. Až do smrti (zomrel roku 1740) sa z tejto straty nespamätal a najnútornejšie pocity zachytil vo svojom poslednom autoportréte. Namaloval sa na ňom ako osamotený, sklúčený, zatrpknutý, nešťastný muž, ktorý už od života nič neočakáva.

Po smrti syna tvoril málo, ale umožňoval kopírovanie mnohých svojich obrazov do podoby grafických listov, z ktorých sa mnohé stali jediným svedectvom ich vzniku. Najúplnejší súbor týchto grafik je v Galérii mesta Bratislavy.

Jozef LEIKERT

Posolstvo z Mladoňova

Od SNP, v ktorom sa Slováci vzopreli vojskám nacistického Nemecka, uplynulo už 69 rokov – významnú udalosť si každoročne pripomínajú aj členovia ZO SZPB v Púchove.

Stredoškolský učiteľ dejepisu Jozef Rázga stojí v jej čele už desať rokov – k tomu, aby sa stal celoživotným bojovníkom proti akejkoľvek forme totality, ho priviedol sám život. „Ja som priamym účastníkom SNP nebol. Som rovesník SNP – narodil som sa totiž v tom istom roku, v roku 1944. Na toto som sa dal asi preto, že mi do roka chýbal týždeň, keď mi otca pochovávali. Nikdy som ho nepoznal. Bol v slovenskej armáde, ktorá prichádzala s partizánmi do kontaktu, a bol ranený pri presune 9. mája v roku 1945. Pochovávali ho rovný týždeň pred mojimi narodeninami a deň pred narodeninami mojej mamy. Mama bola členkou Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB) až do konca života,“ hovorí. Podľa jeho slov bolo prijímanie do SZPB v minulosti obmedzené – členmi

sa mohli stať len priami účastníci bojov či priami pozostalí. Púchovská „bunka“ ZO SZPB má dnes osemnásť členov, dvaja ďalší na potvrdenie členstva čakajú. Priamych pamätníkov ubúda – v Púchove už zostali len štyria. „Kedysi sa chodilo aj po besedách a partizáni o SNP rozprávali deťom v školách – je to predsa len iné, keď na hodinu príde priamy účastník bojov. Dnes je to už inak, musíme však plniť aspoň úlohu, ktorá tu je – pripomínať a uctievať si výročia, padlých hrdinov, chodiť klásť vence. Každý rok sa chodievajú na tri miesta – k pamätníčku všetkých obetí vojny, ktorý je v parku pri Župnom dome, k hrobu ľudí, ktorí zahynuli v posledné dni vojny v Záriečí, a k pamätníku obetí vypáleného Mladoňova.“ Podľa slov dejepisára a „bojovníka“ Jozefa Rázgu vznikol fašizmus

v čase hospodárskej krízy – zdá sa, ako by sa história opakovala. „Vtedy sa k moci dostali ľudia, ktorí poslúbovali, ako napravujú svet, ako bude ostatným dobre. Dostal sa k moci neomylný vodca a zopár vyvolených, ktorí jeho myšlienky prenášali na národ. Národ mal byť nemysliacim stádom, ktoré si musí dať nadiktovať myšlienky vodcu. Snaha o ovládnutie sveta pokračuje a je vždy zlá – či to budeme volať fašizmom, alebo nie. Každé presadzovanie nedemokratickej, totalitnej spoločnosti je zlé,“ odkazuje. 29. augusta pri pietnej spomienke v Mladoňove nechýbal – stretli sa tu žijúci pamätníci bojov, členovia SZPB a všetci tí, ktorí si prišli uctiť pamiatku obetí a zaželať mier. Prítomným sa prihovril starosta Lazov Ján Mičic, primátor Púchova Marián Michalec i poslanec a predseda výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť Jaroslav Baška. V rámci oficiálnych pietnych prejavov

však najvýraznejšie zarezovali práve odvážne slová katolíckeho kňaza Jozefa Šošku z Lazov pod Makytou – upozornil totiž na nebezpečenstvo globálneho konfliktu, ktorý by sa mohol rozhoříť Sýrii i ďalšie hrozby, ktorým čelí súčasný svet.

„Fašizmus nemusí existovať len v podobe jednej ucelenej

ideológie, ale môže byť rozosiaty aj v súčasných systémoch, akokoľvek voči sebe protichodných, dokonca aj v tých, ktoré sú všeobecne považované za humánne, dobré, pokrokové, demokratické. Napokon fašizmus je len jedným z -izmov, a je jedno, či je hnedý, červený alebo aj modrý,“ upozornil.

Lucia ŽATKOVA

V Mladoni nezabúdajú na hrôzy vojny.

Foto: IZ

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** Jozefa Železníková 82 rokov.
- **Bratislava 4:** JUDr. Jaroslav Lenko 93 rokov.
- **Bratislava 7:** Božena Lukáčová 92 a Igor Páv 91
- **Bratislava 12:** Eva Karvašová 81 rokov.
- **Bratislava 15:** Vlasta Kratochvílová 90 a Oľga Boboková 83 rokov.
- **Bratislava 18:** Jarmila Štúrová 89 a Ema Guspanová 83 rokov.
- **Bratislava 24:** Marta Lešková 91, Ing. Július Pavlis 87, prof. Ondrej Filo, DrSc. 86 a Ing. Ján Švigár 80 rokov.
- **Bratislava 44:** Oľga Horváthová 91, Jozef Procháč 90 a Magdaléna Salenková 55 rokov.
- **Bratislava 46:** Vladimír Chlebo 94 a Valéria Horáková 83 rokov.
- **Banská Bystrica – Uhlisko:** Elena Plícová 81 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Anna Krnáčová 80 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Emil Marcinek 85 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** JUDr. Ivan Matejko 55 rokov.
- **Brezno 1:** Mária Kocúrová 85 rokov.
- **Bracovce:** Mária Ožvatová 84 a Rudolf Kinač 70 rokov.
- **Bežovce:** Anna Nemešová 87 a Anna Popovičová 75 rokov.
- **Budkovce:** Ján Polák 87 a Anna Adamová 83 rokov.
- **Belá – Dulice:** Elena Kucháriková 89 rokov.

- **Čadca:** Anna Prívarová 80, Božena Ščéryová a Marián Ďuraj 60 rokov.
- **Gemerská Poloma:** Štefan Gubek 83 a Zuzana Šimšíková 70 rokov.
- **Giraltovce:** Michal Sabo 92 a Anna Švacová 86 rokov.
- **Humenné 1:** Mária Šuláková 86 rokov.
- **Hnúšťa:** Mária Brzková 96, Terézia Svinčiaková 91, Emília Ondrejová 88, Jarmila Derevjaničová 94, Anna Klimčaková 90 a Mária Beňová 82 rokov.
- **Hatalov:** Mária Pavlová 87 rokov.
- **Choňkovce:** Mária Zelinková 90 a Ján Copko 86 rokov.
- **Jovsa:** Anna Rošaková 87, Mária Štofčíková 82, Margita Viteková 75 a Juraj Kriška 40 rokov.
- **Kanianka:** Melánia Koreňová 81 rokov.
- **Košice 16:** Alžbeta Jamnická 84 rokov.
- **Kláštorec p/Znievom:** Cyril Porubský 90 rokov.
- **Krajná Bystrá:** Mikuláš Gula 99 rokov.
- **Kurimka:** Jozef Sasarak 86 rokov.
- **Ladomirová:** Božena Bodnárová 45 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Štefan Sakmáry 92 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Anna Vyšná a Michal Bazela 90, Artur Skaviniak 86, Želmíra Volková 82 a JUDr. Anna Fiřtová 55 rokov.

- **Levoča:** Mária Vilčeková 89, Mária Harnišová 88 a Mária Lukačíková 86 rokov.
- **Lučenec 1:** Ján Novák 90 a Veronika Kluková 75 rokov.
- **Lučenec 2:** Valéria Beracková 75 rokov.
- **Lúčky:** Viliam Pažitka 91, Albína Jandurová a Jozef Salák 90, Margita Murínová 87, Zita Mišiaková 82 a Vladimír Mráz 80 rokov.
- **Lipovec:** Ing. Aurel Horský 85 rokov.
- **Martin – Stred:** Jaroslav Titka 65 a Martin Hetteš 55 rokov.
- **Martin – Sever:** Mária Šmondrová 89 rokov.
- **Martin – Východ:** Ivan Lukáč 85 a Mária Grešková 75 rokov.
- **Miezgovce:** Mária Masáre 60 rokov.
- **Myjava:** Mílada Kavická 86, Alžbeta Kutáľková 75 a Dušan Ševčík 70 rokov.
- **Michalovce 1:** Michal Cibík 90, Anna Todorová 86, Mária Pavliková a Pavol Šaranič 83, Zdena Lukačová a Ing. Michal Timko 60 rokov.
- **Michalovce 2:** Ing. Ján Šikra 90, Gejza Boor 87, Jozef Sabo 86 a Margita Bieliková 75 rokov.
- **Nacina Ves:** Juraj Proc 87, Ivan Cyril 70 a Maroš Mandel 40 rokov.
- **Necpaly:** Mária Janotová 81 rokov.
- **Nižná Oľšava:** Mária Kosturská 90 rokov.

Ilustr. foto: Bojovník

- **Ostrý Grúň:** Ing. Štefan Michalov 70 rokov.
- **Pohorelá:** Mária Krupová a Františka Rašiová 86, Mária Maťušová 85, Jozef Šťavina 65, Ľubomír Buvala 55 a Marek Maťuš 35 rokov.
- **Pezinok:** Štefan Vraštiak 90 rokov.
- **Považská Bystrica:** Anna Vaulková 70 rokov.
- **Púchov:** Ladislav Luhový 87 rokov.
- **Palín:** Alžbeta Smerekovská 86, Mária Iškovská 82 a Ján Špontiak 65 rokov.
- **Pavlovce n/Uhom:** Mária Masárošová 90 rokov.
- **Porúbka:** Mária Tutková 84, Mária Kicová a Anna Mihaľová 81 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Mária Slaninová 60 rokov.
- **Ružomberok:** Jana Kamanová 93, Bedrich Lukáč 91, Konštantín Sholtz a Jozef Veselovský 89 rokov.
- **Selce:** Jolana Rafayová 97 a Mária Masná 82 rokov.
- **Sliach:** Zlatica Rybová 95 rokov.
- **Staré Hory:** Miroslav Poljovka 45 rokov.
- **Sereď:** Viera Polášová 83 rokov.
- **Staškovec:** Mária Slivková 87 rokov.
- **Stropkov:** Štefan Paňko 92, Mgr. Mária Il'kivová 70, Darina Bochnovičová 65 a Melánia Bodnárová 60 rokov.
- **Tisovec:** Ľubomíra Murtínová 86 a Ivan Kriška 60 rokov.
- **Trenčín 2:** Zitka Michalcová 92 rokov.
- **Trenčianske Teplice:** Helena Červená 92 a Ing. Fridrich Jatz 50 rokov.

- **Turčianske Kľačany:** Želmíra Hrušková 85 rokov.
- **Trnava 1:** PhDr. Pavol Križo 99, Emília Heribanová a Jozefína Turčanová 85, Margita Kvetanová 84, Ing. Ondrej Juriga 82 a Viliam Dudek 60 rokov.
- **Trhovište:** Mária Šestaková 55 rokov.
- **Úbrež:** Mária Maximová 90 a Michal Beganič 84 rokov.
- **Útekáč:** Gizela Schrenková 83 rokov.
- **Vrútky:** Jozef Pomikálek 89 rokov.
- **Vráble:** Koloman Hamar 91 a Margita Holková 88 rokov.
- **Vígľaš:** Anna Húšťavová 86 rokov.
- **Veľké Revištia:** Mária Semanová 82 rokov.
- **Vojské:** Mária Pestoňová 84 rokov.
- **Zalužice:** RSDr. Vladimír Pavlovčík 65 rokov.
- **Zbudza:** Paulína Hriciková 88 a Víťazoslav Soták 87 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Ján Sluka 92 a Alojzia Zaliberová 84 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Zuzana Marcinek 87, Veronika Lalíková 70 a Ján Beňo 65 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Mária Kováčová 70 rokov.
- **Závadka n/Hronom:** Mária Liptáková 95, Anna Michalisková a Mária Kohárová 94, Pavol Hruška 91, Mária Behuliaková 89, Mária Margetová 85, František Kováč a Ján Kvorciak 80, Mária Kohárová, Ján Kolarovič a Pavol Kvorciak 65 rokov.
- **Žabokreky:** Mária Štefanidesová 89 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Medaila oslávencovi

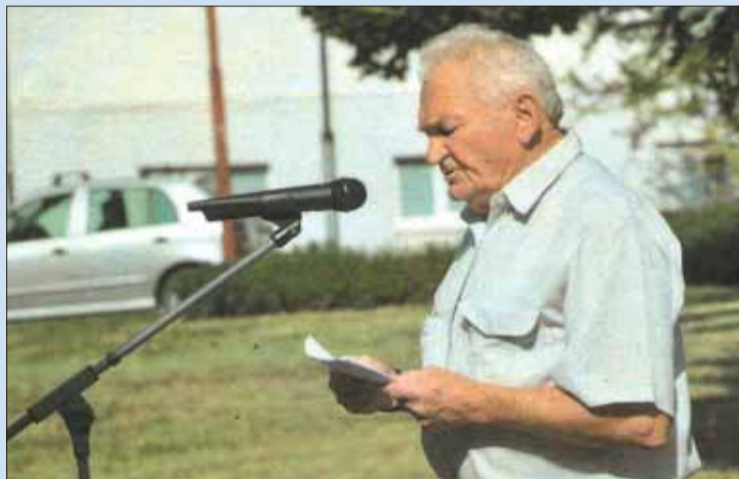
Nedávno oslávil člen a dlhoročný tajomník našej ZO SZPB Ladislav Štefko životné jubileum – 85 rokov. V tomto roku jeho okrúhlych narodenín ho Ústredná rada SZPB oceňovala Medailou M. R. Štefánika III. stupňa. Text na priloženom certifikáte je naozaj výstižný: „Za významnú činnosť v domácom a zahraničnom odboji, za dlhoročnú mimoriadne záslužnú prácu v orgánoch a organizáciách zväzu, za presadzovanie pokrokových, demokratických, humanitných tradícií odkazu boja za slobodu a proti fašizmu.“

Tento odkaz pán Štefko vždy dôsledne plnil, a plní ho dodnes, hoci rôčiky pribúdajú a ani

kultúrna duša Modry a hlavne dobrý človek.

Želáme mu pevné zdravie, ešte veľa tvorivých síl a šťastia v kruhu svojich blízkych.

členovia MO SZPB Modra

Jubileum Michala Macibobu

Krásneho životného jubilea, 100 rokov, sa 18. septembra dožil člen a dlhoročný funkcionár SZPB v Pichnom (okr. Snina) Michal Maciboba, ktorý počas 2. svetovej vojny bol príslušníkom partizánskych brigád Sergej (veliteľ pplk. ČA Nikolaj Prokopjuk) a Kriváň (velil pplk. Jozef Vogl – Sokolovský).

Za zásluhy v národnom boji za oslobodenie a proti fašizmu, za rozvíjanie odkazu SNP, za dlhoročnú aktívnu

zväzovú činnosť a spoluprácu mu boli udelené takmer všetky druhy zväzových vyznamenaní. Pri príležitosti okrúhlych narodenín M. Macibovi, na návrh Predsedníctva OblV v Humennom, udelilo P ÚR SZPB čestnú medailu Za vernosť.

Do ďalších rokov života mu všetci prajeme veľa radostí, zdravia, síl a spokojnosti a čas nech mu plyní pomalým krokom.

Gabriela ROSIČOVÁ

Navždy sme sa rozlúčili

- **Banská Bystrica – Fončorda** s 92-ročnou Annou Komarovou.
- **Hostie** so 72-ročným Rudolfom Komárom.
- **Levoča** s 87-ročným Jánom Babejom.
- **Liptovský Mikuláš** s 93-ročnou Emíliou Ostrovskou a 92-ročným Ing. Antonínom Klepáčom.
- **Lúčky** s 88-ročnou Helenou Pažitkovou.

- **Mošovce** s 90-ročnou Vierou Bukvajovou.
- **Ozdín** s 92-ročnou Martou Abelovskou.
- **Prakovce** s 91-ročným Jánom Huličom.
- **Svidník** s 92-ročným Ivanom Solejom.
- **Závadka n/Hronom** so 66-ročným Jánom Zubákom.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Slovenské historické osobnosti 1939–1945

Milan VESEL

major delostrelectva čs. armády, veliteľ posádky v Banskej Bystrici počas SNP

* 23. 5. 1903 Zvolen

† 26. 9. 1984 Zvolen

V rokoch 1913–1921 vyštudoval 8-riedne gymnázium s maturitou v Banskej Bystrici. V rokoch 1921–1923 študoval vo VA v Hraniciach na Morave, ktorú ukončil v hodnosti por. del. Na npor. bol povýšený 1. 10. 1928,

na kpt. 1. 10. 1937. Pôsobil v del. jednotkách v Bratislave, v Malackách, Lučenci, Prešove, Kežmarku, Terezíne, Rokycanoch, Týne nad Vltavou. Absolvoval Aplikačnú školu pre dôstojníkov del. v Olomouci.

Po vzniku Slov. štátu bol prideľovaný veliteľ VII. zboru v Banskej Bystrici ako NŠ a vel. del. V máji bol vymenovaný za vel. I. oddielu dpl. 2 v Banskej Bystrici. 1. 9. sa stal vel. pl., s ktorým bol nasadený vo vojne proti Poľsku, a to v rámci 2. div. Tá však do bojov nasadená nebola. 15. 11. sa stal vel. III. oddielu v Brezne nad Hronom, 1. 2. 1940 prednostom 4. odd. Vyššieho veliteľ. I v Trenčíne. 1. 7. bol povýšený na mjr. del. V apríli 1941 sa stal vel. oddielu dpl. 1 v Topoľčanoch. Na východnom fronte bolo od júna do decembra 1941 a tiež od augusta do decembra 1942. V marci 1943 sa stal vel. del. strelnice pri VVT v Lešti. 29. 4. 1943 bol odoslaný na kurz v nemeckom Hannoveri. Následne bol prevelený opäť do Topoľčan ako vel. výcvikovej sk. dpl. 1. V decembri sa stal vel. náhradného oddielu dpl. 11 v Žiline, vo februári 1944 oblastným vel. VDO 1 v Trenčíne.

Podobne ako jeho bratia Mirko Vesel a Miloš Vesel sa zúčastnil na prípravách SNP. Do Banskej Bystrice odišiel už 29. 8. 1944 z Trenčína. Po ceste sa dozvedeli o Čatlošovom prejave v rozhlase, v ktorom odsúdil Povstanie. V Banskej Bystrici bol spolu s bratom hlavným iniciátorom obsadenia budovy VPV a zatknutia plk. pech. O. Zverína a plk.gšt. V. Kanáka, dôstojníkov verných bratislavskej vláde (tí boli o niekoľko týždňov neskôr za nevyjasnených okolností popravení). Vďaka tomu mohol pplk.gšt. J. Golian bez prekážok odosielať povstalecké heslo „Začnite s vysťahovaním“. Iniciatíva ho neopustila ani v nasledujúcich hodinách. Ešte v noci

z 29.–30. 8. navštívil spolu s bratom a M. Markom chatu L. Nábělka na Donovaloch, kde sa skrýval Dr. V. Šrobár, ktorého informovali o vypuknutí Povstania. Tu skoncipovali verejné proklamácie, ktoré obsahovali výzvu na odpor nem. okupačným jednotkám, a ktoré na druhý deň odzneli v Slobodnom slovenskom vysielaní.

30. 8. sa chystal z poverenia povstaleckého velenia odísť do Prešova, v snahe koordinovať činnosť východoslovenských divízií. Nakoniec však neodcestoval, pretože veliteľ. situáciu na východe v tej chvíli podcenilo. V nasledujúcich dňoch sa venoval funkcii vel. posádky priamo v srdci Povstania v Banskej Bystrici. V dňoch 4.–13. 9. bol vedúcim šesťčlennej povstaleckej delegácie, ktorá odletela do Kyjeva. Jej prioritnou úlohou bolo informovať sov. orgány o poslaní, cieľoch a priebehu Povstania, ale i konkretizovať požiadavky na účinnú pomoc. Zúčastnil sa rokovaní s predstaviteľmi UŠPH v Kyjeve, ako aj 1. UF, s ktorými delegácia prerokovala otázky pripravovanej útočnej operácie sov. arm. cez Karpaty na pomoc Povstaniu. Okrem toho sa delegácia neúspešne pokúšala o vydanie plk.gšt. V. Talského, bývalého ZV Východoslovenskej arm., ktorého SNR obviňovala, že svojím nerozvážnym preletom na sov. stranu spôsobil jej ozbrojenie. V nasledujúcom období až do potlačenia SNP V. pôsobil opäť ako vel. voj. posádky v Banskej Bystrici. Následne odišiel na Donovaly a odtiaľ ďalej do hôr. V obci Ráztoka vykonával sprav. činnosť pre part. skupinu Volkov. V marci 1945 bol

prijatý do čs. arm. a stal sa posádkovým vel. v Banskej Bystrici, 28. 7. veliteľom del. 10. pd v Košiciach. V októbri 1946 bol povýšený na pplk. a v októbri 1947 na plk. 15. 1. 1947 sa stal vel. 11. del. brig. v Košiciach, ktorá bola 1. 10. premenovaná na 8. del. brig. 1. 9. 1949 bol z politických dôvodov zbavený funkcie. 14. 9. 1949 bol zatknutý pre podozrenie zo špionáže. Po skončení súdneho pojednávania, napriek tomu, že mu vina preukázaná nebola, mal byť už v januári 1950 zaradený do TNP Mírov na 12 mesiacov. Tam sa však pravdepodobne nedostal, naďalej bol vo vyšetrovacej väzbe, kde ho pracovníci ŠtB „prpravovali“ na nový proces. 1. 5. 1950 mu bol odňatý vojenský dôchodok. 18. 4. 1951 bol odsúdený na 16, neskôr na 22 rokov v Leopoldove vrátane konfiškácie majetku. Diskriminovaná v tom čase bola aj jeho manželka, ktorá zostala nezamestnaná. Z väzenia bol prepustený 22. 7. 1955. Ocitol sa bez prostriedkov a pracoval ako pomocný skladník v Ružomberku. Na slobode sa vehementne pokúšal očistiť svoje meno, žiadal o obnovenie svojho procesu, svoje žiadosti o odpustenie vedľajších trestov (čestné občianske práva) adresoval na najvyššie stranícke a štátne miesta. Rehabilitovaný bol až v roku 1964, keď mu bola vrátená voj. hodnosť aj vyznamenania. Dňa 25. 8. 1994 ho prezident SR vymenoval do hodnosti genmjr. in memoriam.

I. BAKA

(Prevzaté z knihy *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939–1945*, ktorú vydal Vojenský historický ústav v Bratislave v roku 2013.)

Krtičná pri Brezne

Dvanásteho decembra 1944 príslušníci nemeckého Einsatzkomanda zavraždili na poli Krtičná pri Brezne 31 civilných osôb, ktoré boli zaistené v úkrytoch v obciach a okolitých horách. Niektorí z nich boli aktívni účastníci SNP v bojových akciách a pri opevňovacích a pomocných prácach, iní mali židovský pôvod a ukrývali sa na strednom Slovensku. Na mieste popravy bol po vojne vybudovaný pomník s menami zavraždených.

Základná organizácia SZPB č. 1 Brezno sa už takmer 15 rokov o tento pomník stará, i keď starostlivosť o hroby a pamätníky podľa zákona prislúcha obciam a mestám. Na významné výročia, ako je oslobodenie mesta, ukončenie II. svetovej vojny, výročie SNP, členovia našej ZO SZPB vždy položia aj k tomuto pomníku kyticu kvetov. Na podnet našej ZO SZPB bola vybudovaná informačná tabuľa, ktorá informuje o tragédii, čo sa tu stalo, a o priestore oproti, kde bolo počas SNP vybudované poľné letisko.

A tu by som chcel vyzdvihnúť, ako naši členovia výboru ZO SZPB č. 1 Brezno – poslanci Banskobystrického samosprávneho kraja – nielen slovné prisľúbili pomoc základnej organizácii, ale skutočne aj fyzicky pomohli.

Keď informačnú tabuľu vandali poškodili, tak člen nášho výboru Pavol Belko, podpredseda Banskobystrického samosprávneho kraja, túto tabuľu opravil.

Zub času sa podpísal aj na mená zavraždených na pomníku. Z písmen opadala farba a stali sa nečitateľnými. A keďže doteraz nik tieto písmená neobnovil, znovu prišiel Pavol Belko spolu s podpredsedom našej ZO Jozefom Tokárom, ktorý je tiež poslancom BBSK, s návrhom, že zabezpečia obnovu písmen do osláv 69. výročia SNP. Keď sa však dozvedeli, že oprava písmen by stála vyše 900 eur, rozhodli sa, že písmená obnovia sami. Kúpila sa špeciálna farba a Pavol Belko, Jozef Tokár, Vierka Smékalová, tajomníčka nášho výboru, a Marika Mořkovská, revízorka ZO, písmená namalovali a pomník očistili.

Pri príležitosti 69. výročia SNP sme spoločne s poslancami BBSK položili kyticu kvetov k pomníku, na ktorom boli už čitateľne napísané mená obetí fašistického vraždenia.

Aj tu vidieť, že aktivita výboru a celej základnej organizácie v mnohom závisí od jeho zloženia. A v našej ZO SZPB sa nám podarilo aktivitu niektorých dlhoročných členov výboru s bohatými skúsenosťami z práce v SZPB skĺbiť s prácou mladších členov, ktorí okrem práce v našom výbore zastávajú dôležité pracovné pozície, resp. funkcie poslancov v samosprávnych orgánoch. Len tak sa nám bude dariť aj naďalej zabezpečovať činnosť v našej ZO SZPB.

Ján Longauer, predseda ZO SZPB č. 1 Brezno
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

V Banskej Bystrici sme nechýbali

O 11. hodine delegácie začali klásť vence k Pamätníku SNP. Videli sme predsedu vlády SR Roberta Fica spolu s vládnu delegáciou, MO SR M. Glváča a NGŠ OS SR genpor. Petra Vojteka. Delegáciu ÚRZV SR viedol jej viceprezident plk. v.v. Juraj Drotár.

Delegáciu ÚR SZPB viedol predseda Pavol Sečkář. Vo vystúpeniach prezidenta SR, predsedu NR SR, predsedu vlády SR, prezidenta Rumunska, predsedu ruskej Štátnej dumy a predsedu ÚR SZPB bolo veľa podnetných myšlienok, aký odkaz zanechal pre nás SNP a ako rozvíjať jeho odkaz v súčasnosti. Zaujala ma myšlienka vyjadrená predsedom NR SR Pavlom Paškom, že slovenský národ nie je holubičím národom, ktorý sa nevie vzoprieť a nevie zobrať do rúk zbraň, keď ide o jeho slobodu, čo dostatočne preukázal v Slovenskom povstaní, ale aj vo Varšavskom povstaní, ako partizáni v Taliansku proti Mussolinimu i v zahraničnom vojsku vo Francúzku a Anglicku: a ja si dovoľm pripomenúť, že aj v Armádnom zbere generála Ludvíka Svobodu. Skutočne nemáme sa za čo hanbiť v účasti Slovákov v protifašistickom boji za našu slobodu.

Okrem prejavov zaujali prítomných vystúpenia letcov, parašutistov, a mňa aj

bohatý výber faktografickej literatúry v Múzeu SNP, napr. „Deň po dni SNP“, vydané 2012, autori František Cséfalvay a Stanislav Mičev, ako aj „Oslobodenie Slovenska 1944–1945“, vydané 2010, autor Viera Kováčová a kolektív. Zaujala aj výstavka fotodokumentácie „Operácia Valkýra“, t.j. atentát na Hitlera z 20. júla 1944, ktorú som si so záujmom pozrel v priestore Múzea SNP. Oslavy 69. výročia SNP v Banskej Bystrici boli veľmi dôstojné. Prispel k tomu iste aj kultúrny program. Prítomní veľkým potleskom oceňovali aj vystúpenie 12 sólistov ruského vokálneho súboru Alexandrovci a ďalších sólistov a hudobných súborov.

Riaditeľ Múzea SNP pán Mičev nás už teraz pozval na budúcoročné oslavy 70. výročia SNP do Banskej Bystrice. Ďakujeme, keď dožijeme, iste prídeme.

F. CHUDA, ZVSR, klub Nitra – Zbor

Na oslavách SNP v Banskej Bystrici.

Foto: F. Chuda

Rodina Hotákovcov v ilegálnej činnosti a v SNP

V roku 1928 sa rodičia presťahovali z Levíc, kde bol otec zamestnaný do obce Rudno nad Hronom, kde kúpil dom, ktorý bol požiarom zničený. Otec nebol nič vyučený ale ako náturista bol stolár, tesár, kováč. Dom poopravoval a vedľa neho postavil druhú budovu v ktorej jedna polovica bola maštal pre 5 ks hovädzieho dobytku a v druhej časti zriadil stolársku dielňu.

Potom postavil vysoký seník. Tento dom bol posledný smerom k obci Uhliská, ktorá patrí do okresu Levice. Od Rudna je vzdialená 5 km. Dom stál v úzkom údolí z troch strán sú lesy a jednou časťou údolia tečie potok, ktorý je miestami až 4 metre široký a na druhej strane sú skalnaté svahy, ktoré vznikli pri stavbe cesty do obce Uhliská. Od nášho domu smerom do obce bol prvý dom vzdialený asi 700 metrov, preto každý, kto by šiel k nám, bol spozorovaný, čo bolo veľkou výhodou.

V septembri v roku 1939 sme s otcom pripravovali drevo, lebo sme kúpili len drevom. Keď sme drevo pilili, pristavil sa pri nás jeden pán a pýtal sa, kde býva Vincent Hoták. Otec mu odpovedal, ja som to. Potom požiadal

otca, že chce niečo s mím prejednať. Odišli ďalej a asi po hodine rozprávania sa rozišli. Keď ten pán odišiel, pýtal som sa otca, kto to bol. Otec mi povedal, že sa mu predstavil ako Kalina a že je z obce Prandorf (táto obec bola potom premenovaná na Devičany). Ďalej hovoril, že založil v obci bunku podzemného hnutia (vtedy sa to tak nazývalo a až neskôr sa to premenovalo na ilegality).

Hovoril, že v tejto bunke má občanov aj zo susedných obcí, ako Pukanec, Bohunice, Bátorce a Žemberovce. A že jeden jeho člen ho doporučil ako legionára. Otec bol v tej časti légii, ktoré odišli z Moskvy transibírskou magistrálou do Vladivostoku. Odtiaľ sa loďou preplavili cez Tichý oceán do Vancouveru, odtiaľ

vlakom do Halifaxu, potom cez Atlantický oceán do Hamburgu a odtiaľ vlakom domov. Domov sa dostal až v roku 1920.

Po tomto rozhovore s Kalinom si nebol otec istý, či to nebola provokácia, a preto sa rozhodol, že pôjde do Pukanca, kde mal priateľa, ktorý sa menoval Úškrt. Navštívil ho a povedal mu, že bol u neho Kalina z Prandorfu. Nato mu Úškrt povedal, že on je tiež člen podzemného hnutia, a že on povedal pánovi Kalinovi, aby ho navštívil.

Na základe tohto rozhovoru otec založil v Doline ilegálnu skupinu, ale bola pomenovaná ako podzemné hnutie. V tom čase sa obec Rudno nad Hronom delila na dedinu a dolinu. Dedina bola od rieky Hron do polovice obce a od polovice dolina. V tom istom roku založil ďalšiu ilegálnu skupinu v dedine Ján Kršiak, zvaný Pánovie. Tieto dve skupiny nezávisle pracovali a takmer rok o sebe nevedeli, lebo všetko bolo prísne utajované, nakoniec sa o sebe dozvedeli a spojili sa.

Do ilegálnej práce som bol zapojený 15. 1. 1940, do ktorej ma zasvätil môj otec. Po mojom vstupe do ilegálnej práce som bol spojkou medzi ilegálnymi pracovníkmi v iných obciach.

Boli sme napojení na obce Žemberovce, Devičany, Banskú Štiavnicu, Novú Baňu a Hliník nad Hronom. V tom čase pôsobil ako šéf mlyna v Žemberovciach Adam Komáromy a od neho sme nosili múku a iné potraviny pre ilegálnych pracovníkov, ktorí sa museli skrývať, nakoľko už boli známi agentom ÚŠB, gardistom a slovenským žandárom. Toto sme nosili aj uprchlíkom z nemeckých koncentračných táborov, ktorým sa podarilo utiecť. U nás boli častejšie, po dobu skoro troch rokov, dnes už zomrelí Karol Dolinský a Jozef Jusko, a ešte žijúca legendárna partizánka Katka, čo bolo jej

krycie meno. Jej skutočné meno je Edita Ernstová, po manželovi Edita Drori Ernstová, ktorá po skončení II. svetovej vojny emigrovala vtedy do Palestíny. Dnes žije v štáte Izrael v Hajfe. V Devičanoch sme boli napojení na Ladislava Kalinu, v Hliníku nad Hronom na Júliusa Mazanca, Vladu Tichého a na pána Kytka, ktorý s manželkou zabezpečovali vydávanie ilegálnej tlače „Jánošík“ a „Mor ho“, ktoré som roznášal do viacerých obcí. Okrem roznášania ilegálnej tlače a zabezpečovania potravín som prenášal zbrane a strelivo, nakoľko ako chlapec som nebol tak nápadný. Okrem toho som pomáhal zabezpečovať prevádzanie vojakov zbehov, ako aj zajatcov, hlavne príslušníkov Červenej armády, ktorí ušli zo zajateckých táborov v Nemecku.

My sme ich preberali v Devičanoch. Šiesti z nich bývali u nás až 6 týždňov a po vyznení som ich odvádzal na vopred uvedené miesto, odkiaľ odchádzali do zberných táborov. Väčšina z nich odchádzala do okolia Bánoviec nad Bebravou. Po vypuknutí SNP boli nasadzovaní do jednotlivých partizánskych bojových skupín.

Po skončení II. svetovej vojny som sa snažil zistiť, či niektorí príslušníci ČA, ktorí boli u nás celých 6 týždňov, žijú. Dostal som sa do styku len s jedným z nich, ktorý navštívil vtedajšiu Československú socialistickú republiku v oficiálnej delegácii zo

ZSSR. Prostredníctvom mojej sesternice, ktorej manžel bol ekonomickým radcom veľvyslanca. Poslali mi jeho adresu s tým, že ma nemohol navštíviť nakoľko mali počas návštevy len 2 hodiny voľna a to by sa ku mne ani nedostal. Jeho meno bolo Sergej Gavrilovič Panfilov a žil v Ky-

Ilegálni pracovníci protifašistického hnutia. Stojáci zľava: Karol Dolinský, Jozef Kytka, sediaci zľava: Július Mazanec a Ján Zeman.

Partizáni spomínaní v článku. Foto: archív autora

Rodina Vincenta Hotáka.

Foto: archív autora

Veľa nehovorili, viac konali

Príbeh, ktorý opišem, som mohla sprostredkovať len s pomocou môjho spolužiaka Janka Kružliaka, ktorý mi rozprával o svojich vzácnych rodičoch a starých rodičoch. Zároveň mi poskytol rôzne dokumenty, ktoré svedčia o pravdivosti jeho výpovede. Rozprávanie je o ľuďoch, ktorí počas SNP a II. svetovej vojny a aj potom ostali obvyčajnými ľuďmi s veľkými činmi a slovami dobrá.

Z hrdinstva nepožívali žiadne výhody, o peniazoch už ani nehovoriac. Po potlačení SNP väčšina vojakov, ktorí neboli zajatí alebo zabíjajú, prešla na partizánsky boj. Tvrdý chlebk pre všetkých, ale aj pre tých, ktorí im trvale poskytovali pomoc. V horách, lesoch, dolinách Slovenska vznikali partizánske brigády, oddiely a skupiny. K Slovákom sa pridávali ruskí, francúzski partizáni a iné národnosti. V rozpínavosti a zverstve fašistického Nemecka videli hrozbu pre svet.

V časti Hrnčiarky, Prieraz, Dúdorovo,

Žihľava, ktoré sú súčasťou Cinobane, operovala partizánska skupina I. čs. brigády gen. M. R. Štefánika, partizánsky oddiel Nikolaja Chmelnického, partizánska brigáda Lichner – Sadilenko a partizánska jednotka francúzskych partizánov na čele s pobočníkom veliteľa francúzskych partizánov René Picardom (11 Francúzov).

Nehanbili sa za dobu, v ktorej ich dobrí rodičia a starí rodičia pre lepšiu budúcnosť obetovali svoj život za šťastie a radosť v mieri aj za nás všetkých.

Bývalá organizácia Zväz Slovenských partizánov, okresná pobočka v Lučenci, v zastúpení štábnym kapitánom pechoty v zálohe Róbertom Pagáčom, obyvateľom Lučenca, ako zástupcom veliteľa I. čs. part. brigády gen. M. R. Štefánika, prehlásila, že po počiatočnom potlačení povstania v mesiacoch november a december 1944 a január 1945 bolo veliteľstvo našej časti umiestnené na Hrnčiarkach (Dúdorovo) v dome pána Ondreja Vaculčiaka, ktorý dobrovoľne súhlasil, aby sa usídlilo

veliteľstvo a byt dôstojníkov. Poskytol potraviny a zároveň ich zaobstarával z okolitých dedín. Ondrej Vaculčiak bol starý otec Janka Kružliaka, tento doklad bol vystavený dňa 9. 11. 1946.

Ďalší doklad má takéto znenie: Plukovník Juraj Laurinec, veliteľ vých. vojenského okruhu Trenčín. (obyvateľ Trenčína – prehlásenie je z 27. 12. 1968) Bývalý veliteľ práporu ČSA v SNP a príslušník bývalej partizánskej brigády Lichner –

Sadilenko, prehlasujem, že vdova Emília Kružliaková, r. Vaculčiaková, bytom Cinobaňa – Prieraz č.d. 50, v priebehu SNP, ale najmä v dobe od 1. 11. 1944 do 29. 1. 1945, so svojím nebohým manželom veľmi obetavo a neohrozene poskytovala pomoc (ubytovanie, potraviny, ukrývanie zbraní a munície, ošetrovanie nemocných a ranených z partizánskej brigády Lichner – Sadilenko a francúzskych partizánov). V jej dome sa zdržiaval štáb partizánskeho Oddielu DUB, ktorému poskytovala aj vzác-

ne spravodajské služby o pohybe a počte Nemcov v operačnom priestore brigády. Toto všetko činila napriek tomu, že bola neustále vystavená nebezpečenstvu zo strany nacistov. Ako sa hovorí, jablko ďaleko od stromu nepadá. Otec a dcéra Ondrej Vaculčiak a Emília Kružliaková (rod. Vaculčiaková) vedeli, kde je dobro. V knihách René Picarda A znovu sme stretli nepriateľa a v knihe Bohuša Chňoupka Lámání pečeti, ktoré opisujú partizánsky boj aj v priestore Hrnčiarky a Žihľava (časť Cinobane), nie je spomenutá žiadna skutočnosť spomínaných rodín. A aj tak sú stále živí, lebo zanechali po sebe deti. Nehanbili sa za dobu, v ktorej ich dobrí rodičia a starí rodičia pre lepšiu budúcnosť obetovali svoj život za šťastie a radosť v mieri aj za nás všetkých. My takéto dielo nemôžeme pokaziť. Ján Kružliak súhlasil so zverejnením a je hrdý na dobro, ktoré prináša človek aj pre iných. Žije v Kalinove, spomína a rád sa opäť vrátil do krásnej prírody na Hrnčiarkach.

Tešíme sa s ním a spomienky odovzdávame všetkým, ktorým je vzácny mier a naša krásna domovina.

Mária ŠVIKRUHOVÁ, predsedníčka ZO SZPB Cinobaňa

Panamské zastavenia

Na hraničnom prechode medzi Kostarikou a Panamou v Canoa sme si mohli prezrieť hraničné obchodníky a stánky domácich výrobcov. Pred mestom David sme odbočili doľava, aby sme v kopcoch medzi osadami Cerro Punta a Volcán v provincii Chiriqui uvideli prepychový hotel Bambito s parkovou úpravou, kaskádovitými vodometmi a bazénom s minerálnou vodou. Riečky Piedra, Gariché a Chiriqui sú priehľadne čisté, aby uspokojili domácich a zahraničných rybarov.

Pri mestečku Tola nás upúťali stánky a slamené príbytky indiánskych majiteľov, zvlášť ich prívesky z bižutérie s indiánskymi motívmi. Dozvedeli sme sa, že sú zhotovené z dovážaného českého materiálu. Cez mestecká La Peña, Santiago, Aguadulce a Natá sme sa dostali do jedného z priemyselných centier Panamy – Penonomé. Po jeho prehliadke sme sa dopravili do prístavného miesta San Carlos v zálive Parita. Zaplávali sme si v oceáne, lebo skoro stopercentná vlhkosť pôsobila na nás vyčerpávajúco.

Do hlavného mesta Ciudad de Panamá sme pricestovali neskoro

večer. Ubytovali sme sa v hoteli Suites Alvear, ale zlákali nás plné ulice veľkomesta. Hluk zvýrazňovali desiatky kriľavo pomalovaných autobusov – červených diablov. Zvuk ich klaksónov sa vrýval až do kostí. Prešli sme sa od prezidentského paláca triedou Balboa a okolo jachtárskeho klubu až k Manhattanskej banke. Zastavili sme sa pri pamätníku španielskeho dobyvateľa Vasco Ňunéza, ktorý si v roku 1513 nielen podmanil domorodcov, ale ako prvý Európan prekročil panamskú šiju a dostal sa k Pacifiku. V roku 1517 bol obžalovaný zo vzbury proti španielskemu guvernérovi a ako 42-ročný popravený. Od pamätníka je dobrý výhľad na polostrov Paitilla, na ktorom sú vybudované moderné mrakodrapy, výškové hotely a obchodné centrá. Dominantou je hotel Holiday Inn a pod ním najväčšie kasíno Latinskej Ameriky.

V Panamskom prielave som stál na terase vyhliadkovej budovy v Miraflores a sledoval obrovské zaoceánske lode, čakajúce na vjazd do komory vzdúvadla. Prielav má ešte vzdúvadlá v Gatune a Pedro Miguel. Výškový rozdiel medzi Atlantikom a Pacifikom je 26 metrov. Odborníci odporúčajú vybudovať ďalší prielav v miestach, kde sú k tomu najlepšie podmienky. Uvažuje sa o Nikarague. Trasa by

smerovala od Pacifiku oblastou Rivas, naprieč Nikaragujským jazzerom a ďalej po rieke San Juan do Atlantiku. Odborníci tvrdia, že je to perspektívna cesta spolupráce. Potrebuje však, aby sa celá oblasť Strednej Ameriky stala trvalou mierovou zónou. **Gustáv STOPKA**
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Damoklova tekvica

Takúto tekvicu sa podarilo vypestovať Jánovi Šimkovi zo starej Kremničky, ktorú nám jej fotografiu poslal do redakcie. Fotografiu dal príznačný názov Damoklova tekvica s dôvetkom, čakám na deň súdny, kedy budú ľudia ľudmi. **red**

Autobus – červený diabol.

Foto: archiv gs

Nemecko, Taliansko, Veľká Británia a Francúzsko podpísali 23. septembra 1938 Mnichovskú dohodu o odstúpení českého...

– (dokončenie v tajničke)

Pomôcky: ERSTE, TAAL, AALEN, HAVEN, STAND	Slovenské národné povstanie	domáce meno Leopolda	odhadnutie	sloha, strofa	vedecký názov krídla	čínsky jazyk	koža z dospelaj ovce	predložka	začiatok	náročie	patriaci lvone	solmi-začná slabika
Slováci							ozdobil pierkom					
nerozdeľuje							patriaca volovi Odyseova vlasť					
1. časť tajničky												osobné zámene
	čudzo-krajný dravý vták	západočes-ké mesto			štaveľ					chem. zn. nobélia		
		2. časť tajničky			pohár, po rusky					poslucháči medicíny		
súdne konanie				postaví, po anglicky					skratka minúty			
MPZ Uzbekistanu				prvý, po nemecky					prístav, po anglicky			
				mravouka					farba na vlasy			
				sídlo na Filipinách					mličky			
ženské meno								predložka			slovko úcty v Ázii	stará strelná zbraň
								maďarský zápor				
	škraboška											
	zvrtné zámene											
vypestovanie zo semena						3. časť tajničky						
sídlo v Nemecku						čpavok						

Správne vylúštenie tajničky z č. 18 znie: **...skončila druhá svetová vojna. Knihu posielame Zdenke Hanusovej do Nitry.**

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

HISTORICKÝ KALENDÁR

27. septembra

1940 – Druhá svetová vojna: Nemecko, Taliansko a Japonsko podpísali pakt troch veľmocí – os Berlín-Rím-Tokio.

1941 – V Prahe sa ríšskym protektorom Protektorátu Čechy a Morava stal Reinhard Heydrich, ktorý na druhý deň (28. 9.) vyhlásil na území Čiech a Moravy stanné právo.

29. septembra

1938 – V nemeckom Mníchove sa zišli najvyšší predstavitelia Británie, Francúzska, Talianska a Nemecka a podpísali dohodu, že československé pohraničie bude odovzdané Nemecku.

1941 – V ukrajinskej rokline Babí Jar neďaleko Kyjeva zmasakrovali nemecké jednotky SS 35 000 židovských mužov, žien a detí, ktorých pochovávali v masových hrobách.

2. októbra

1944 – Varšavské protinemecké povstanie (vypuklo 1. 8. 1944) bolo krvavo potlačené nemeckými vojenskými silami. Počas povstania zahynulo viac ako 200 000 Poliakov.

5. októbra

1938 – Abdikoval prezident ČSR Edvard Beneš.

6. októbra

1938 – Hlinkova slovenská ľu-

dová strana (HSĽS) v Žiline schválila tzv. Žilinský manifest, v ktorom vyhlásila autonómiu Slovenska. Na čelo vytvorenej autonómnej slovenskej vlády sa postavil Jozef Tiso.

1939 – V ríšskom sneme predniesol Adolf Hitler prejav, v ktorom ponúkol obnovenie mieru v Európe na základe zachovania status quo, čo znamenalo, že Veľká Británia a Francúzsko majú akceptovať okupáciu Poľska. Tie Hitlerov návrh odmietli.

1944 – Druhá svetová vojna: Československí vojaci (jednotky 1. čs. armádneho zboru), ktorí sa formovali v Sovietskom zväze spolu s oddielmi sovietskej armády, prekročili hranicu Slovenska v Duklianskom priesmyku. Duklianska operácia prebehla začiatkom oslobodzovania územia Slovenska.

7. októbra

1938 – Bola vymenovaná prvá autonómna slovenská vláda, ktorej predsedom bol Jozef Tiso a ministrami Pavol Tepelanský, Ferdinand Ďurčanský, Matúš Černák a Ján Lichner.

1944 – SNP: Generál Rudolf Viest prevzal funkciu hlavného veliteľa povstaleckej armády.

Zdroj: TASR

ZRNKÁ HUMORU

Dvaja policajti sa vezú v aute. Na križovatke naskočí červená, oni zastavia a čakajú. Naskočí oranžová, stoja, naskočí zelená, stoja. Opäť naskočí červená a jeden policajt hovorí druhému: – Fero, môžeme ísť, túto sme už videli!

* * *

Policajt sa pýta svojho kolegu: – Bol si na Štrbskom plese? – Nie, moja žena nerada tancuje.

* * *

Veľmi sa podobáte na môjho tretieho manžela.

A koľkých ste ich mali? Dvoch.

* * *

Ty, Julka, ja mám vážne obavy, že ma manžel už nemiluje. Áno, a prečo si to myslíš? No, už sa skoro desať rokov neukázal doma...

* * *

Manžel príde domov a hovorí: Žena, vyhral som 20 miliónov na športke! Zober si šaty.

A mám si zobrať tie čierne alebo tie červené?

To je jedno, hlavne už vypadni!

Zdroj: Internet

Grilované papriky s mozzarellou

Potrebuje: 4 veľké zelené papriky, 300 g mozzarely s bazalkou, 1 lyžičku čili vločiek (nemusia byť), 1 lyžicu nasekanej petržlenovej vňate, 1 lyžičku oregana, 1 citrón, soľ, olivový olej.

Ako na to: Papriky umyjeme a osušíme. Odrežeme stopky a zbavíme ich semien. Syr nakrájame na malé kocky, pridáme čili, nadrobno nasekanú petržlenovú vňať, oregano, trochu nastrúhanej citrónovej kôry a šťavy. Pokvapkáme olejom a zamiešame. Papriky naplníme syrom, uložíme na grilovací misku a dáme na gril. Grilujeme 8 až 10 minút, raz otočíme.

Katarína Z., Poprad